

§ 18-REDEGØRELSEN 2009

DET KOMMUNALE SAMARBEJDE MED FRIVILLIGE SOCIALE FORENINGER

EN KVANTITATIV ANALYSE AF
KOMMUNERNES FORDELING
AF § 18-MIDLER

- UDARBEJDET AF ANKESTYRELSEN

SOCIALMINISTERIET

KOLOFON

Udgivet af Socialministeriet,
november 2010

Redaktion:

Ankestyrelsen

Layout og tryk: Silkeborg Bogtryk A/S

Oplag: 600

ISBN nr.: 978-87-7546-179-0 (trykt)

ISBN nr.: 978-87-7546-180-6 (online)

Publikationen kan bestilles hos:

Socialministeriet

Lovekspeditionen

Holmens kanal 22

1060 København K

E-post: p-lex@sm.dk

DET KOMMUNALE SAMARBEJDE MED FRIVILLIGE SOCIALE FORENINGER

INDHOLD

1. SAMMENFATNING	4
2. STØTTEN TIL DET FRIVILLIGE SOCIALE ARBEJDE	6
3. DE STØTTEDE FRIVILLIGE FORENINGER	16
4. SAMARBEJDET MELLEM KOMMUNERNE OG DE FRIVILLIGE	20

BILAG

BILAG 1 UNDERSØGELSENS BAGGRUND OG METODE	33
BILAG 2 UBETALT STØTTE TIL FRIVILLIGT SOCIALT ARBEJDE OPDELT PÅ KOMMUNENIVEAU I 2009	35
BILAG 3 UDVIKLINGEN I STØTTE OG ANVENDTE TILSKUD	38
BILAG 4 SPØRGESKEMA UDSENDT TIL KOMMUNERNE	39

1

SAMMENFATNING

1.0 SAMMENFATNING

KOMMUNERNE STØTTER DE FRIVILLIGE MED MERE END BLOKTILSKUDET

I 2009 udbetalte kommunerne 144,7 mio. kr. i støtte til det frivillige sociale arbejde efter servicelovens § 18, hvilket var 2,8 mio. kr. (2009-priser) mere end i 2008. Kommunerne udbetalte i 2009 i gennemsnit 101 pct. af det bloktilskud, de modtog fra staten som støtte til det frivillige sociale arbejde.

Kommunerne modtog i alt 143,9 mio. kr. i bloktilskud fra staten til det frivillige sociale arbejde. De anvendte dermed 0,8 mio. kr. mere, end de modtog i statstilskud.

Næsten en tredjedel af kommunerne udbetalte mere til det frivillige sociale arbejde, end de modtog som bloktilskud, hvilket er den højeste andel siden 2002. Knap hver fjerde kommune udbetaler mindre end 50 procent af det beløb de modtog i bloktilskud.

To ud af fem kommuner, svarende til 41 procent, har overført uudnyttede § 18-midler fra 2009 til 2010.

Kommunerne har tilsammen overført 9,2 mio. kr. til 2010. Det svarer til at hver af disse i alt 39 kommuner i gennemsnit overførte 234.631 kr. i uudnyttede § 18-midler til 2010.

Lidt over halvdelen af kommunerne udbetalte i 2009 økonomisk støtte til aktiviteter efter blandt andet servicelovens § 79, som kan involvere frivillig deltagelse, på i alt 40,3 mio. kr.

Det svarer til, at de kommuner, der udbetalte denne form for støtte i gennemsnit betalte 0,8 mio. kr. pr. kommune, udover den støtte, kommunerne ydede via § 18-midlerne. Undersøgelsen skelner ikke mellem støttede aktiviteter under § 79, der henholdsvis benytter og ikke benytter sig af frivilligt arbejde.

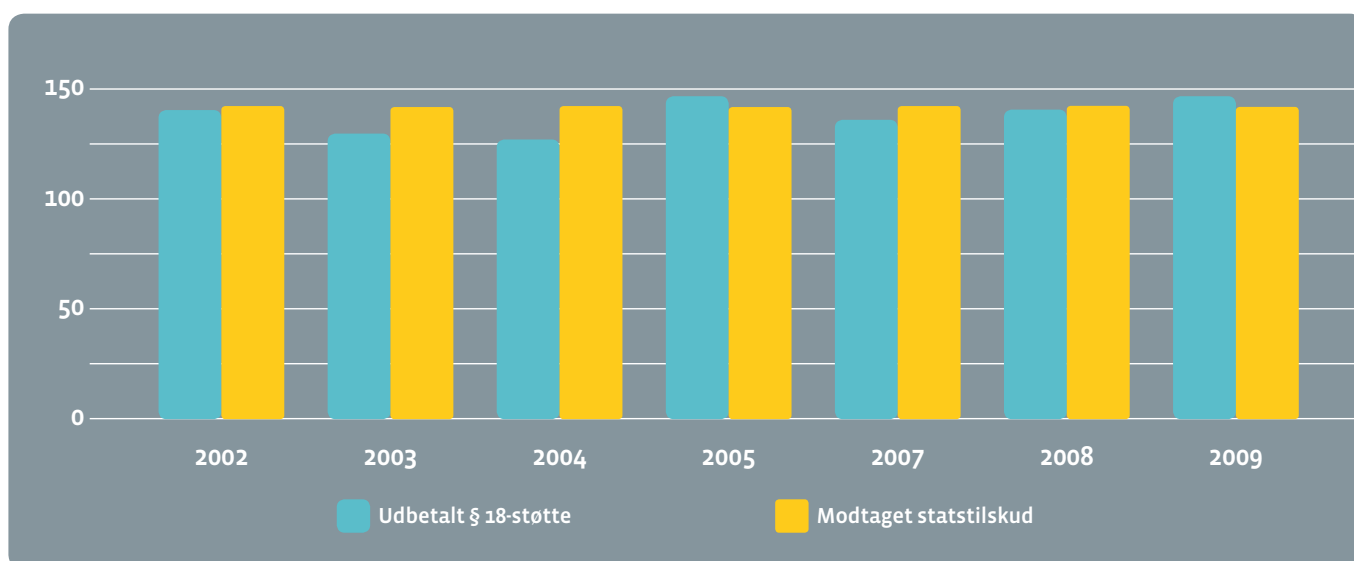
Derudover har en tredjedel af kommunerne oplyst, at de støtter indsatser eller projekter økonomisk, hvor frivilligt socialt arbejde indgår som del af aktiviteterne. Det er støtte til indsatser eller aktiviteter, der ligger ud over den, der ydes efter servicelovens § 18, og ud over anden økonomisk støtte efter for eksempel servicelovens § 79.

Det samlede beløb til indsatser eller aktiviteter der ligger ud over det, der ydes efter servicelovens § 18, og ud over anden økonomisk støtte efter for eksempel servicelovens § 79 udgjorde 22,7 mio. kr. i 2009, hvilket svarer til et gennemsnit pr. kommune på 732.751 kr. Københavns kommune indgår ikke i denne opgørelse. Kommunen oplyser imidlertid, at en kvalificeret vurdering er, at støttebeløbet udgør mellem 15 og 20 mio. kr. i 2009.

Syv ud af ti kommuner yder desuden andre former for støtte end kontant støtte. Der er typisk tale om hjælp i form af støtte til lokaler, sekretariatsbistand, konsulentbistand, annoncering og lignende.

FIGUR 1.1

Bloktilskud og udbetalt støtte 2002-2009. Mio. kr. PL 2009.

ÆLDRE FORTSAT DEN PRIMÆRE MÅLGRUPPE

Ældre er målgruppen for indsatsen i lidt under 40 procent af de 4.920 foreninger, kommunerne har støttet. Det er en nedgang i forhold til 2008, hvor de udgjorde næsten halvdelen. Sygdomsgrupper er målgruppe for lidt over hver femte støttede aktivitet, hvilket svarer til niveauet i 2008. I ca. en tiendedel af de støttede aktiviteter er målgruppen børn, unge og familier samt handicappede. I forhold til 2008 er der for disse grupper tale om faldende andele.

I gennemsnit modtager den enkelte forening 25.090 kr. i støtte i 2009. Det er et lille fald i forhold til 2008 på 1 procent men en stigning i forhold til 2007 på 21 procent. I 2008 lå støtten på 25.451 kr. pr. forening og i 2007 på 19.944 kr.

For landet som helhed kan der generelt ikke ses en direkte sammenhæng mellem de kommuner, der i 2009 ydede forholdsvis meget støtte efter § 18, og de kommuner, der benyttede reglerne for tildeling af støtte efter anden lovgivning, herunder servicelovens § 79. Derimod kan der i 2009 ses en tendens til, at de kommuner, der yder en forholdsvis mindre del af statsstilskuddet efter § 18, er kommuner, som i lidt højere grad tildeler støtte efter anden lovgivning.

SAMARBEJDET MELLEM KOMMUNERNE OG DE FRIVILLIGE

Tre ud af fire kommuner havde en eller flere former for formaliseret samarbejde med de frivillige foreninger. Det er en mindre stigning i forhold til 2008, hvor lidt færre kommuner havde et fast samarbejde med de frivillige.

Frivilligområdet er præget af flere former for fast samarbejde med kommunerne og de frivillige foreninger. De former for fast samarbejde, som kommunerne fremhæver, er især dialogmøder, frivilligråd, frivilligcentre og samarbejdsforum mellem kommunen og de frivillige.

I omkring to tredjedele af kommunerne er de frivillige foreninger, socialudvalgene og socialforvaltningerne lokale aktører i forbindelse med udformningen af frivilligpolitikken. Frivilligfora eller paraplyorganisationer samt andre er aktive deltagere i udformningen af frivilligpolitikken i omkring en tredjedel af kommunerne.

De frivillige inddrages i mange kommuner direkte i forbindelse med politikformulering og administration af frivilligområdet. Frivilligcentre og frivilligrådene fremhæves af mange kommuner, som betydningsfulde samarbejdspartnere.

Syv ud af ti kommuner har i 2009 formuleret målsætninger om strategisk at styrke og udvikle samarbejdet med den frivillige verden. Det er en stigning i forhold til tidligere. I over halvdelen af kommunerne vedrører målsætningerne især tre indsatsområder. Det er 1) inddragelse af de frivillige sociale foreninger i udviklingen af kommunernes overordnede politikker eller indsatser, 2) udvikling af den organisatoriske forankring af det sociale arbejde i kommunen og 3) information om de frivillige foreninger blandt kommunens medarbejdere.

LOV OM SOCIAL SERVICE

- § 18. Kommunalbestyrelsen skal samarbejde med frivillige sociale organisationer og foreninger.
- Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal årligt afsætte et beløb til støtte af frivilligt socialt arbejde.
- Stk. 3. Rammerne for samarbejdet fastlægges af den enkelte kommunalbestyrelse.
- Stk. 4. Socialministeren fastsætter retningslinjer for kommunalbestyrelsens indsendelse af redegørelser om den lokale udvikling i det frivillige sociale arbejde og retningslinjer for den centrale opfølgning.
- § 79. Kommunalbestyrelsen kan iværksætte eller give tilskud til generelle tilbud med aktiverende og forebyggende sigte. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte retningslinjer for, hvilke persongrupper der kan benytte tilbuddene.
- Stk. 2. Afgørelser efter stk. 1 kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.
- Stk. 3. Socialministeren fastsætter i en bekendtgørelse regler om betaling for tilbud efter stk. 1.

2

STØTTEN TIL DET FRIVILLIGE SOCIALE ARBEJDE

2.0 STØTTEN TIL DET FRIVILLIGE SOCIALE ARBEJDE

STØTTEN TIL DET FRIVILLIGE SOCIALE ARBEJDE

Staten tildeler hvert år kommunerne tilskud til det frivillige sociale arbejde som bloktilskud. Kommunernes opgave er blandt andet at samarbejde med de frivillige sociale foreninger, og de skal medvirke til at understøtte og styrke det lokale frivillige sociale arbejde.

Der er ikke lovgivningsmæssigt krav om, hvor stort et beløb kommunerne skal udbetale. Mange kommuner støtter det frivillige arbejde efter andre regler end servicelovens § 18. Det sker blandt andet efter reglerne i servicelovens § 79, der bl.a. kan benyttes til støtte af andre frivillige aktiviteter inden for det sociale område. Ud over disse former for økonomisk støtte, giver rundt regnet hver tredje kommune støtte til indsatser eller projekter, hvor det frivillige sociale arbejde indgår som del af aktiviteterne.

Syv ud af ti kommuner yder desuden anden hjælp end direkte økonomisk støtte for eksempel lokaler, der stilles til rådighed for foreningerne, sekretariats- og konsulentbistand og lignende.

2.1 UDBETALT § 18-STØTTE OG STATSTILSKUD 2002-2009

I 2009 udbetalte kommunerne 144,7 mio. kr. i støtte til det frivillige sociale arbejde efter servicelovens § 18. Det er 2,8 mio. kr. mere i udbetalt støtte til foreningerne end i 2008 og ligeledes mere end i årene 2002 – 2004 samt i 2007, *jf. tabel 2.1.*

København og Frederiksberg kommuner udbetalte tilsammen 20,9 mio. kr. i støtte, svarende til lidt over 14 pct. af den samlede udbetalte støtte i 2009. Landets øvrige kommuner anvendte tilsammen 123,8 mio. kr., hvilket udgør lidt under 86 pct. af støtten til i 2009.

TABEL 2.1

Udviklingen i udbetalt § 18-støtte og modtaget statstilskud i mio. kr. PL 2009.

	2002	2003	2004	2005	2007	2008	2009
Alle kommuner (ekskl. København og Frederiksberg)							
Udbetalt § 18- støtte	111,2	100,6	98,2	113,1	118,5	118,4	123,8
Modtaget i statstilskud	130,3	130,3	130,3	130,3	130,3	130,3	130,3
Merforbrug	-19,1	-29,7	-32,1	-17,2	-11,8	-11,9	-6,5
København og Frederiksberg kommune							
Udbetalt § 18- støtte	17,2	16,4	17,3	21,1	19,4	21,5	20,9
Modtaget i statstilskud	13,6	13,6	13,6	13,6	13,6	13,6	13,6
Merforbrug	3,6	2,8	3,7	7,5	5,8	7,9	7,3
Alle amter							
Udbetalt § 18- støtte	14,1	12,8	12,8	12,1	-	-	-
Modtaget i statstilskud	9,6	9,5	9,4	9,6	-	-	-
Merforbrug	4,5	3,4	3,3	2,5	-	-	-
Hele Landet							
Udbetalt § 18- støtte	142,5	129,7	128,3	146,3	137,9	141,9	144,7
Modtaget i statstilskud	143,9	143,9	143,9	143,9	143,9	143,9	143,9
Merforbrug	-1,4	-14,2	-15,6	2,4	-6,0	-2,0	0,8

Note. Tabellen viser udviklingen i bloktilskuddet og den udbetalte støtte fra 2002 til 2009 i faste priser. Støttebeløbet til det frivillige arbejde er PL-reguleret i forhold til udviklingen i modtaget statstilskud. Grundlaget – de faktiske beløb – der ligger til grund for beregningen kan ses i bilag 3.

Opdelingen af kommunerne er videreført fra tidligere redegørelser om det frivillige sociale arbejde for at lette en eventuel sammenligning. Amternes udbetalte støtte og modtagne statstilskud er PL reguleret frem til 2005.

I de tilfælde, hvor kommuner ikke har besvaret spørgsmålet, om den årligt udbetalte støtte, er beløbene suppleret med oplysninger fra regnskabssystemet. I 2007, 2008 og 2009 er der tale om konto 5.99.003. For året 2005 er der dog for enkelte kommuner anvendt de kommune fordelte beløb fra statstilskuddet.

Det bloktilskud, som staten udbetalte kommunerne til det lokale frivillige sociale arbejde, var for hele landet på 143,9 mio. kr. Kommunerne anvendte på landsplan således 0,8 mio. kr. mere i § 18-støtte i 2009, end de modtog i statstilskud. Det svarer til, at kommunerne tilsammen udbetalte 101 procent af bloktilskuddet. I 2009 udbetalte kommunerne i gennemsnit lidt mere i støtte til det frivillige sociale arbejde end de modtog i tilskud fra staten.

Siden 2002 er det alene i 2009 og 2005, at kommunerne udbetalte mere i § 18-støtte, end de modtog over bloktilskuddet.

I 2009 udbetalte København og Frederiksberg kommuner 7,3 mio. kr. mere, end de modtog som bloktilskud. I de øvrige kommuner har der stort set været en vækst i udbetaling af § 18-støtte siden 2004. De samlede udbetalinger i de øvrige kommuner er imidlertid lavere end de beløb, som kommunerne har modtaget over bloktilskuddet.

I forbindelse med kommunalreformen i 2007 blev amternes andel af bloktilskuddet til det frivillige sociale arbejde overført til fordeling mellem kommunerne. I 2007 modtog kommunerne dermed yderligere 10 mio. kr. i tilskud.

De kommuner, der fortsatte uden sammenlægning, udbetaler i 2009 generelt mere i forhold til det tilskud, de modtager fra staten, end de kommuner, der blev sammenlagt i forbindelse med reformen. Samme tendens kunne ses i 2008 og 2007.

I 2009 udbetalte de kommuner, der fortsatte uden sammenlægning, et samlet beløb, der svarer til 125 procent af bloktilskuddet. De sammenlagte kommuner udbetalte et beløb, der udgjorde 90 procent af bloktilskuddet. For landet som helhed

udbetalte kommunerne 101 procent af det tilskud, de modtog fra staten i § 18-støtte til foreningerne.

KOMMUNERNES UDBETALTE STØTTE

Næsten en tredjedel af kommunerne udbetalte mere til det frivillige sociale arbejde i 2009, end de modtog i bloktilskud, hvilket er den højeste andel siden 2002. Godt to ud af tre kommuner udbetalte mindre. Der ses over tid en stigning i andelen af kommuner, der støtter de frivillige med mere end kommunerne modtager i bloktilskud, *jf. tabel 2.2.*

I 2009 er der forholdsvis stor forskel på, hvor meget den enkelte kommune udbetaler i tilskud til det frivillige sociale arbejde pr. indbygger. Den samme forskel mellem kommunernes udbetalinger var også gældende før 2009 – om end i mindre omfang. I 2009 varierede § 18-støtten fra 4 kr. pr. indbygger i den kommune, der udbetaler mindst til foreningerne og op til 64 kr. pr. indbygger i den kommune, der uddelte mest, *jf. kort 2.1.*

Kommunerne i region Midtjylland støtter de frivillige foreninger med det højeste beløb pr. indbygger, nemlig i gennemsnit med 32 kr. Herefter følger kommunerne i region Syddanmark, der støtter med 30 kr. pr. indbygger og region Nordjylland og region Hovedstaden, der hver støtter med 26 kr. pr. indbygger. Den laveste støtte udbetaltes i region Sjælland, hvor kommunerne i gennemsnit anvender 18 kr. pr. indbygger til det frivillige sociale arbejde.

De største kommuner med over 100.000 indbyggere støttede i gennemsnit det frivillige arbejde med 37 kr. pr. indbygger, hvilket er en stigning på 4 kr. i forhold til 2008. I de kommuner, der har mellem 50.000 og 100.000 indbyggere, lå støtten i gen-

TABEL 2.2

Kommunernes udbetalte § 18-støtte, som andel af statstilskuddet i procent.

	2002	2003	2004	2005	2007	2008	2009
Kommuner i pct. der anvender:							
Under 25 pct.	7	7	7	6	1	1	2
25 – 49 pct.	18	20	19	21	30	19	21
50 -74 pct.	23	27	24	23	29	33	31
75 – 100 pct.	28	24	28	25	16	20	14
Over 100 pct.	24	23	21	25	24	27	32
I alt	100	100	100	100	100	100	100

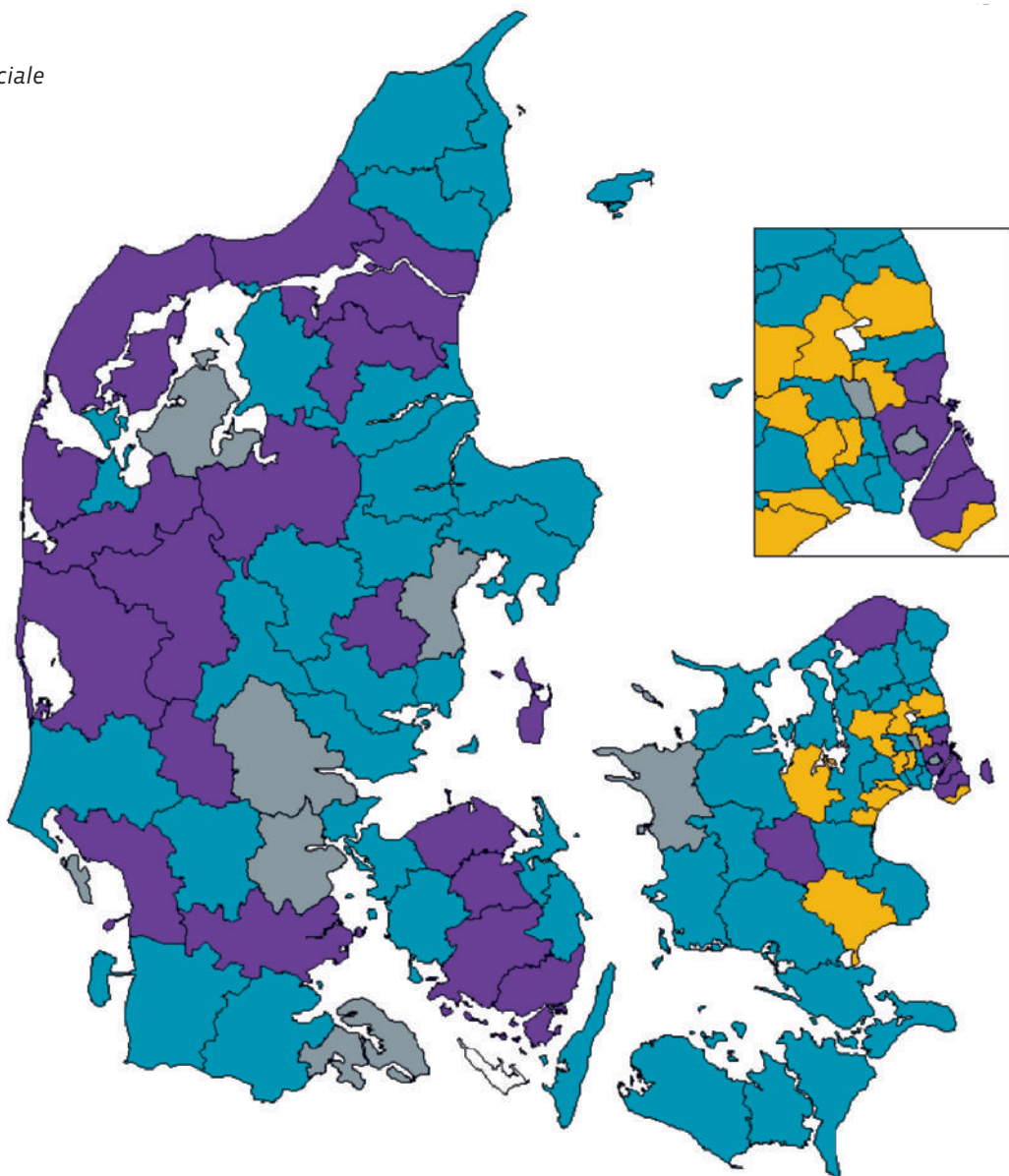
Note: Decimalafrundinger har medført, at procenten ikke summer til 100. For anskuelse skyld er der anført 100 som procentsum.

KORT 1

§ 18-støtte til det frivillige sociale arbejde i 2009 pr. indbygger.

STØTTE PR. INDBYGGER

- Under 10 kr
- 10 - 24 kr.
- 25 - 39 kr.
- Over 40 kr.

nemsnit på 26 kr. pr. indbygger. I de mindste kommuner med under 50.000 indbyggere anvendte kommunerne i gennemsnit 19 kr. pr. indbygger.

De største kommuner betaler dermed i gennemsnit næsten dobbelt så meget til frivilligt socialt arbejde pr. indbygger, som de mindste kommuner. Både i de mellemstore kommuner og i de mindste, er der tale om stort set uændrede støttebeløb pr. indbygger i forhold til 2008.

UUDNYTTEDE § 18-MIDLER

39 kommuner, svarende til 41 procent, har overført uudnyttede § 18-midler fra 2009 til 2010, jf. tabel 2.3.

Det beløb, som kommunerne har overført i uudnyttede § 18-midler er i alt på 9,2 mio. kr. Det svarer til, at hver af disse

39 kommuner i gennemsnit overførte 234.631 kr. i uudnyttede § 18-midler til 2010.

Hvis fokus igen rettes mod de sammenlagte og ikke sammenlagte kommuner i forbindelse med kommunalreformen, viser det sig, at hovedparten af de kommuner, der har overført § 18-midler fra 2009 til 2010, er kommuner, der er sammenlagt i forbindelse med kommunalreformen. Således er godt to ud af tre af de kommuner, som har overført uudnyttede § 18-midler til 2010, sammenlægningskommuner, mens knap en ud af tre er kommuner, der ikke er blevet sammenlagt i forbindelse med kommunalreformen.

Årsagen til, at kommunerne har overført uudnyttede § 18-midler til 2009, er for lidt over en tredjedel af kommunernes vedkommende manglende ansøgninger, som opfylder kommunernes opstillede kriterier for at modtage støtte. I

omkring en femtedel af kommunerne har det desuden været vurderingen, at kvaliteten i ansøgningen ikke har været tilfredsstillende, *jf. tabel 2.4.*

En del kommuner nævner, at årsagen til, at midlerne ikke er blevet anvendt, skyldes enten, at der var tale om et mindre forbrug i støtteperioden, eller at ansøgerne ikke har været i stand til at gennemføre hel- eller delprojekter. I en kommune har de samme foreninger, som har fået penge bevilliget til brug i 2009, fået de ubrugte beløb overført til 2010. Der er desuden et par kommuner, hvor årsagen til de ubrugte midler er, at foreninger er nedlagt i løbet af året.

I nogle kommuner er det praksis at tilbageholde en mindre pulje af § 18-midler til projekter, der startes op efter ansøgningsrunden er afsluttet, eller til akutte samt ekstraordinære initiativer, hvortil der kan søges løbende. Der er også kommuner, der afsætter et beløb til en "buffer" til uforudsete udgifter eller til større ændringer i bestående tilbud. De afsatte midler, der ikke anvendes, overføres til følgende år.

Hovedparten af de kommuner, der har overført uudnyttede § 18-midler til 2010 oplyser, at midlerne overføres til støtte til frivilligt socialt arbejde. Men der er også kommuner, der

anvender beløbene til mere generelle aktiviteter vedrørende frivillige.

En kommune peger på drift af frivilligcenter, og et par kommuner nævner opstart af frivilligcentre. Der er desuden kommuner, som nævner en bred styrket indsats vedrørende frivilligt socialt arbejde. Derudover er der kommuner, der planlægger afholdelse af fælles, tværgående arrangementer og dialogmøder samt at finansiere samarbejdsprojekter mellem kommunen og de frivillige eller til at afholde frivilligdage.

ANDEN ØKONOMISK STØTTE TIL FRIVILLIGT SOCIALT ARBEJDE – HERUNDER EFTER SERVICELOVENS § 79

I 2009 udbetalte lidt over halvdelen af kommunerne økonomisk støtte til aktiviteter efter servicelovens § 79, som kan indeholde støtte til frivillige sociale aktiviteter. Denne paragraf anvendes også til aktiviteter, der ikke involverer frivillige kræfter. Det er støtte til det frivillige sociale arbejde, der ligger udover, hvad kommunerne udbetalte efter servicelovens § 18. Der ses en stigning i andelen af kommuner, der i 2009 støtter med anden økonomisk hjælp i forhold til 2007 og 2008, *jf. tabel 2.5.*

TABEL 2.3

Har kommunerne overført uudnyttede § 18-midler?

	2008 Antal	2008 Procent	2009 Antal	2009 Procent
Ja – har overført § 18-midler	40	43	39	41
Nej – har ikke overført § 18-midler	52	57	56	59
I alt	92	100	95	100

TABEL 2.4

Årsagen til kommunen har overført uudnyttede § 18-midler.

	2008 Antal	2008 Procent	2009 Antal	2009 Procent
Manglende ansøgninger, der opfylder opstillede kriterier	22	55	18	38
Kvaliteten i ansøgningerne var ikke tilfredsstillende	6	15	9	19
Andet	20	50	20	43
I alt	40	100	47	100

Note: Det er muligt for kommunerne at svare bekræftende på mere end et af spørgsmålene. Tabellen summer derfor ikke til 100

50 kommuner har oplyst, at de i 2009 udbetalte tilskud til det frivillige sociale arbejde, for eksempel efter servicelovens § 79, på i alt 40,3 mio. kr. Det svarer til, at de kommuner, der udbetalte denne form for økonomisk støtte i gennemsnit betalte 0,8 mio. kr. pr. kommune. Beløbet er lidt mindre end i 2008, hvor det samlede støttebeløb udgjorde 43,8 mio. kr., svarende til 1,0 mio. kr. pr. kommune, der ydede denne form for økonomisk støtte.

Oplysningerne om 2009 kan på dette punkt imidlertid ikke sammenlignes direkte med oplysninger fra tidligere år, da der i 2009 er medtaget et nyt spørgsmål om den økonomiske støtte, der ydes efter andre regler end servicelovens § 18 og § 79, jf. tabel 2.6. Tidligere kunne dette beløb – helt eller delvist – indgå som en del af besvarelsen om de støttebeløb, som blev medregnet efter blandt andet servicelovens § 79. De støttebeløb, kommunerne udbetalte efter eksempelvis servicelovens § 79 i perioden fra 2003 til 2007, udgjorde mellem 12 mio. kr. og 14 mio. kr. årligt. Derudover blev kommunerne bedt om at oplyse om eventuel anden økonomisk støtte til andre frivillige aktiviteter. Denne anden økonomiske støtte udgjorde i 2007 i alt 5,4 mio. kr.

ØKONOMISK TILSKUD TIL INDSATSER ELLER PROJEKTER, HVOR FRIVILLIGT SOCIALT ARBEJDE INDGÅR SOM DEL AF AKTIVITETERNE FOR MÅLGRUPPERNE FOR INDSATSEN

En tredjedel af kommunerne har oplyst, at de støtter indsatser eller projekter økonomisk, hvor frivilligt socialt arbejde indgår som del af aktiviteterne for målgrupperne for indsatsen. Det er støtte til indsatser eller aktiviteter, der ligger udover den, der ydes efter servicelovens § 18 og udover anden økonomisk støtte, der ydes efter for eksempel servicelovens § 79.

Det samlede beløb til sådanne aktiviteter udover § 18 og § 79 udgjorde 22,7 mio. kr. i 2009, hvilket svarer til et gennemsnit pr. kommune på 732.751 kr., jf. tabel 2.6.

Københavns kommune indgår ikke i opgørelsen i tabel 2.6. Kommunen oplyser imidlertid, at det ikke er muligt at opgøre det præcise beløb, men at en kvalificeret vurdering er, at støttebeløbet ligger på mellem 15 og 20 mio. kr. i 2009.

Det samlede støttebeløb i 2009 ville inklusiv støtten i København på den baggrund være rundt regnet 40 mio. kr. og gennemsnitligt udgøre omkring 1,3 mio. kr. pr. kommune i de kommuner, der har oplyst, at de udbetaler denne form for økonomisk støtte.

TABEL 2.5

Økonomisk støtte til frivilligt socialt arbejde udover den støtte, der ydes efter servicelovens § 18, f.eks. støtte efter servicelovens § 79.

	2002 Procent	2003 Procent	2004 Procent	2005 Procent	2007 Procent	2008 Procent	2009 Procent	2009 Antal
Ja	57	54	55	53	35	48	53	50
Nej	43	46	45	47	65	52	47	45
I alt	100	100	100	100	100	100	100	95

Note. Støtte efter servicelovens § 79 omfatter også støtte til aktiviteter, som ikke er målrettet frivilligt socialt arbejde.

TABEL 2.6

Har kommunen støttet indsatser eller aktiviteter økonomisk, hvor frivilligt socialt arbejde indgår som en væsentlig del af aktiviteterne?

	2009 Antal	2009 Procent	2009 Samlet beløb	2009 Gns. pr. kommune
Ja	31	33	22.715.276	732.751
Nej	62	67	...	...
I alt	93	100	22.715.276	732.751

Note. Tabellen omhandler økonomiske tilskud udover den støtte, der er oplyst om i tabel 2.1 om støtte efter servicelovens § 18 og i tabel 2.5 om anden økonomisk støtte f.eks. efter servicelovens § 79. Opgørelsen er ekskl. Københavns kommune.

De støttede indsatser og aktiviteter, hvor frivilligt socialt arbejde indgår som et væsentlig element, dækker et bredt område. Der er dog nogle indsatsområder, der er fælles for en række kommuner. Det kan være økonomisk støtte til:

SOCIALE CAFÉER OG VÆRESTEDER:

- Husleje og øvrig drift af foreningshuse.
- Oprettelse og drift af caféer for socialt udsatte.
- Tilskud til væresteder for blandt andet ældre.

SUNDHEDS- OG OMSORGSProjekter:

- Sundhed i bevægelse, projekt for borgere med kræft, tilbud om motion og efterfølgende caféfunktion med frivillige fra kræftens bekæmpelse.
- Redskaber til folkesundhedslegeplads.
- Motionsinstruktøruddannelse for frivillige.
- Frivillige aflaster pårørende, som har hjemmeboende demente. Projekter vedrørende demente og deres pårørende.
- Tilskud til paraplyorganisation for patientforeninger.
- Aktivitetstilbud for ældre borgere.
- Seniormesse.

BYDELSProjekter OG BOLIGSOCIALE INDSATSER:

- Boligsocial indsats.
- Aktiviteter inden for de boligsociale helhedsplaner.
- Beboerrådgiverordning, som er et led i bydelsprojekt.
- Værested for flygtninge-/indvandrerkvinder. Støtte til diverse sociale aktiviteter, såsom fællesspisning, kortspil, billard, madlavning, gymnastik med mere.
- Sundhed og trivsel i boligområderne i tæt samarbejde med landsbyggefonden og en boligorganisation.
- Projekt i socialt boligområde, som er støttet via kultur og fritid samt DGI, men hvor en stor del af indsatsen drejer sig om frivilligt socialt arbejde.

Endelig er der kommuner, der peger på støtte til kvinde- og krisecentre, SSP i Børn og Unge afdeling, bygningsvedligeholdelse samt udgifter til lokaler, løn, konsulentbistand, tilskud til lokale pensionistforeninger og lignende.

Samlet set kan der ikke ses en direkte sammenhæng mellem de kommuner, der i 2009 ydede forholdsvis meget støtte efter § 18 og de kommuner, der benyttede reglerne for tildeling af støtte efter anden lovgivning, herunder servicelovens § 79. Derimod kan der ses en tendens til, at de kommuner, der yder en forholdsvis mindre del af statsstilskuddet efter § 18, er kommuner, som i højre grad tildeler støtte efter anden lovgivning.

I bilag 2 findes en kommunefordelt oversigt over udbetalingen af § 18-støtte og over de kommuner, der har oplyst om økonomiske støttebeløb efter blandt andet servicelovens § 79 samt økonomisk støtte, der ligger udover den, kommunerne yder efter servicelovens § 18 og § 79.

LOKALER, SEKRETARIATSBISTAND OG ANDEN IKKE ØKONOMISK HJÆLP

Lidt flere end tre ud af fire kommuner ydede andre former for støtte end økonomisk støtte. Det kan være hjælp til lokaler, sekretariatsbistand, konsulentbistand, annoncering eller lignende. Andelen af kommuner, der yder andre former for støtte end kontant støtte, har været stigende siden 2002 og er i 2009 den højeste siden 2002, jf. tabel 2.7.

Ud af de kommuner, der i 2009 ydede andre former for hjælp end økonomisk støtte, har næsten tre ud af fire kommuner oplyst, at de støtter de frivillige foreninger med lokaler, som kommunerne stiller til rådighed, betaler huslejen og lignende.

En tredjedel af kommunerne støtter med konsulentbistand og næsten en tredjedel med sekretariatsbistand. Endelig hjælper en fjerdedel af kommunerne med annoncering, jf. tabel 2.8.

TABEL 2.7

Har kommunen ydet andre former for støtte end kontant støtte?

	2002 Procent	2003 Procent	2004 Procent	2005 Procent	2007 Procent	2008 Procent	2009 Procent	2009 Antal
Ja	57	54	55	53	70	75	77	72
Nej	43	46	45	47	30	25	23	21
I alt	100	100	100	100	100	100	100	93

Der er tale om en stigning i andelen af kommuner, som yder lokale- og sekretariatshjælp i forhold til 2008, men et mindre fald i forhold til 2007.

Samtidig ses et mindre fald i andelen af kommuner, der yder sekretariatsbistand og støtte til annoncering, men en stigning i den andel den tilbyder konsulentbistand og anden støtte i forhold til 2008.

Under kategorien "Andet" har 19 procent af kommunerne oplyst, at de har ydet andre former for "ikke økonomisk" støtte. Der er tale om hjælp og støtte til samme type af aktiviteter og indsatser, som kommunerne støttede med i de foregående år. Det vil sige, at flere kommuner under "andet" også nævner, at de tilbyder foreningerne rådgivning og vejledning samt konsulentbistand og i mindre omfang sekretariatsbistand. En del kommuner yder støtte i forbindelse med information og synliggørelse af foreningernes arbejde, web-information, trykning, udformning af artikler og lignende.

Der er desuden kommuner, der koordinerer netværk for frivilligt socialt arbejde og yder konsulentbistand til foreningsnetværk, fondssøgning samt anden projektbistand.

Flere kommuner oplyser, at de finansierer medarbejdere, der er ansat til at styrke det frivillige sociale arbejde. Det kan være medarbejdere, der er beskæftigede i fleksjob eller som er ansat i forbindelse med servicelovens § 79.

En del kommuner støtter det lokale frivillige arbejde gennem afholdelse af kurser, temadage og dialogmøder om det frivillige sociale arbejde.

ÅRSVÆRK TIL FRIVILLIGT SOCIALT ARBEJDE

Kommunerne anvendte i 2009 på landsplan 43 årsværk til det frivillige sociale arbejde.

Det er et fald på 3 helårspersoner i forhold til 2008, hvor antallet udgjorde 46 årsværk.

Kommunerne i regionerne Hovedstaden, Midtjylland og Syddanmark anvender gennemsnitligt et højere antal årsværk til det frivillige sociale arbejde end kommunerne i de to øvrige regioner, nemlig 35 årsværk mod tilsammen 8 årsværk i de to øvrige regioner.

Det gennemsnitlige antal årsværk pr. kommune lå i 2009 på 0,44, hvilket er et lavere niveau end i 2007 og 2008, jf. tabel 2.9.

TABEL 2.8

Andre former for støtte end kontant støtte

	2002 Procent	2003 Procent	2004 Procent	2005 Procent	2007 Procent	2008 Procent	2009 Procent	2009 Antal
Lokaler	46	46	46	47	85	70	75	70
Sekretærbistand	29	25	26	26	33	30	29	27
Støtte til annoncering	-	-	-	-	40	24	23	21
Konsulentbistand	-	-	-	-	48	33	41	38
Andet	14	15	16	18	28	17	19	18

Note. Spørgsmålene om, hvorvidt kommunen giver støtte i form af konsulentbistand og annoncering, indgik ikke på spørgeskemaerne fra 2005 og tidligere. Konsulentbistand og annoncering var former for støtte, som flere kommuner tidligere redegjorde for under svarkategorien "Andet". Bygger på svar fra 93 kommuner.

TABEL 2.9

Gennemsnitligt antal helårspersoner/årsværk pr. kommune

	2003	2004	2005	2007	2008	2009
Gns. antal årsværk pr. kommune	0,25	0,25	0,20	0,45	0,46	0,44

Note. Opgørelsen af de samlede årsværk er forbundet med en vis usikkerhed, da nogle kommuner har oplyst, at opgørelsen beror på skøn, da det helt præcise årsværk ikke kendes. 2009 bygger på svar fra 95 kommuner.

3

DE STØTTEDE FRIVILLIGE FORENINGER

3.0 DE STØTTEDE FRIVILLIGE FORENINGER

Kommunerne har i 2009 oplyst om 5.116 frivillige sociale aktiviteter, der har modtaget økonomisk støtte efter servicelovens § 18. Det er en stigning i antallet af bevillinger i forhold til tidligere år.

MÅLGRUPPER FOR AKTIVITETERNE

Ældre er målgruppen for indsatsen i lidt under 40 procent af de 4.920 foreninger, som kommunerne har belyst med hensyn til målgrupper og støttebeløb i 2009. Sygdomsgrupper er målgruppe for lidt over hver femte støttede aktivitet. I lidt færre, nemlig cirka 11 procent af de støttede aktiviteter, er målgruppen børn, unge og familier, *jf. tabel 3.1*.

Det er de færreste aktiviteter, der retter sig mod mindre grupper som for eksempel handicappede, kvinder eller mænd i krise, misbrugere eller tidligere misbrugere, hjemløse, sindslidende, flygtninge/indvandrere, ofre for vold eller seksuelle overgreb samt pårørende til de nævnte grupper. Disse grupper udgør hver mindre end ti procent af de støt-

tede foreninger. Omvendt er det samlede støttebeløb til gruppen af misbrugere eller tidligere misbrugere højt, set i forhold til andelen af aktiviteter målrettet denne gruppe. Det samlede støttebeløb til frivillige aktiviteter udgjorde 123.442.000 kr. De største beløb er udbetalt til aktiviteter, hvor målgruppen er ældre, misbrugere og tidligere misbrugere, samt "andre". Mindre grupper som ensomme, ofre for vold eller seksuelle overgreb og pårørende modtog hver især støtte, der svarer til en procent af det samlede støttebeløb.

De aktiviteter, som kommunerne har beskrevet under kategorien "Andre", dækker mange forskellige aktiviteter og retter sig mod forskellige målgrupper.

Enkelte kommuner nævner, at de arbejder med andre eller flere målgrupper end dem, der er angivet på spørgeskemaerne. Det er målgrupper eller svarkategorier for "generelle sociale organisationer", "frivilligformidlinger" og "selvhjælpsgrupper" samt "væresteder". Det er også nogle af de aktiviteter, som flere kommuner har oplyst om under "andre" aktiviteter.

Derudover nævnes projekter inden for menighedspleje og genbrugsforretninger med humanitære formål. Der er des-

TABEL 3.1

Målgrupper for det kommunalt støttede frivillige arbejde.

	2009 Antal	2009 Procent	2009 Samlet støttebeløb i 1.000 kr.	2009 Støttebeløb i procent
Ældre	1.908	39	25.653	21
Børn, unge og familier	551	11	12.602	10
Kvinder eller mænd i krise	90	2	2.499	2
Handicappede	376	8	5.565	5
Misbrugere eller tidligere misbrugere	159	3	20.394	17
Hjemløse	18	0	2.271	2
Sindslidende	206	4	10.377	8
Sygdomsgrupper	734	15	9.176	7
Flygtninge / indvandrere	232	5	7.804	6
Ensomme	93	2	1.386	1
Ofre for vold eller seksuelle overgreb	44	1	1.420	1
Pårørende til ovennævnte grupper	96	2	1.326	1
Andre	413	8	22.969	19
I alt	4.920	100	123.442	100

uden en del kommuner, der støtter aktiviteter, hvor sport, motion og krop og sundhed indgår som væsentlige elementer. Kommunernes oplysninger giver generelt et billede af en bred og mangfoldig frivillig indsats, der retter sig mod mange forskellige målgrupper.

DEN GENNEMSNITLIGE ØKONOMISKE STØTTE TIL FRIVILLIGE AKTIVITETER

I gennemsnit modtager den enkelte forening 25.090 kr. i støtte i 2009. Det er et fald i forhold til 2008 på 1 procent men en stigning i forhold til 2007 på 21 procent. I 2008 lå den økonomiske støtte i gennemsnit på 25.451 kr. pr. forening og i 2007 på 19.944 kr., jf. figur 3.1.

Aktiviteter, der retter sig mod misbrugere og tidligere

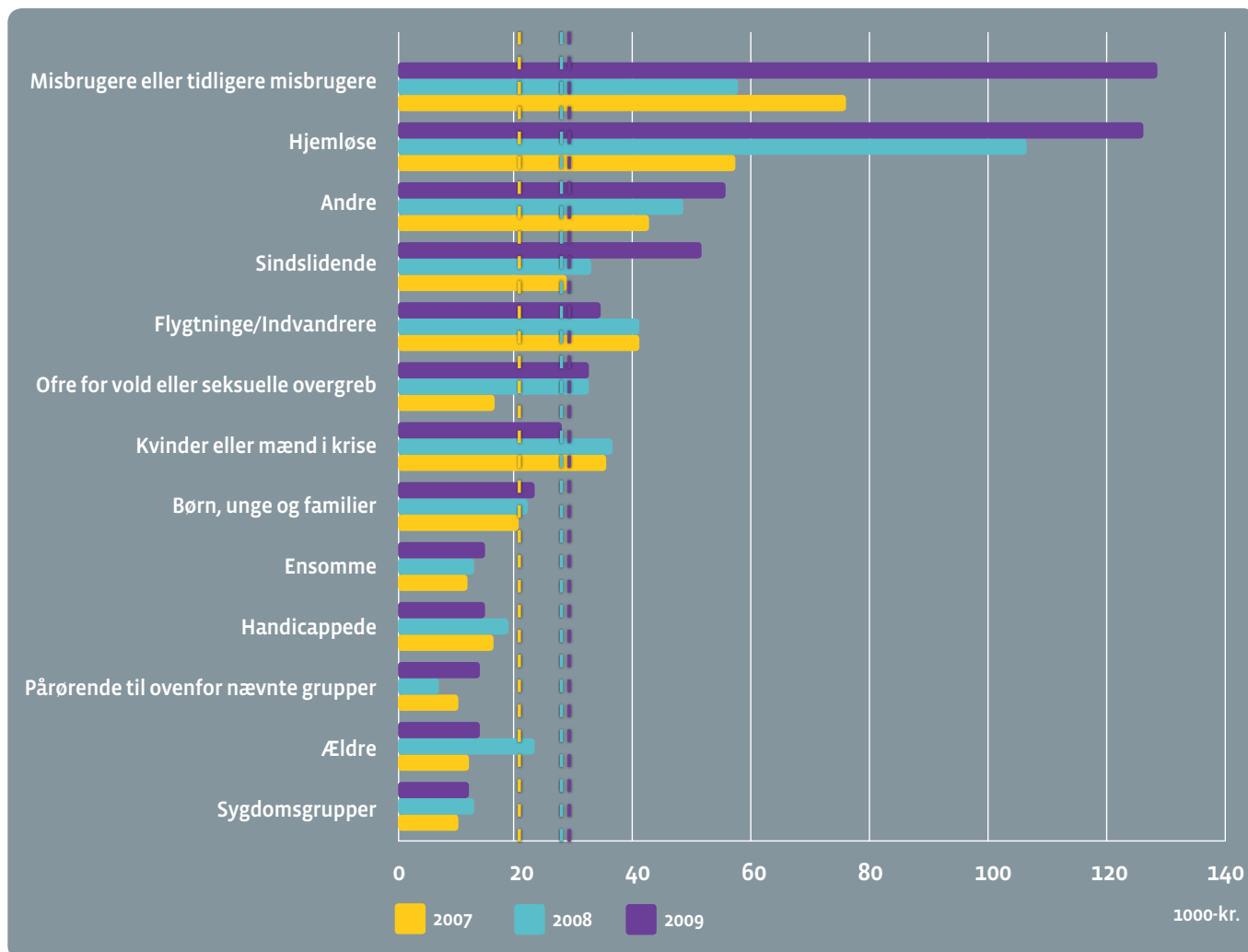
misbrugere, modtog i gennemsnit mest i støtte i 2009. Den gennemsnitlige støtte pr. projekt blev for disse mere end fordoblet i forhold til 2008. Mange af de foreninger, hvor aktiviteterne primært retter sig mod en relativt snæver målgruppe for det frivillige arbejde, modtager generelt mere i støtte end gennemsnittet.

Det gælder især misbrugere og tidligere misbrugere samt hjemløse. Men også foreninger, der retter sig mod sindslidende, kategorien "andre" samt kvinder og mænd i krise, modtager større tilskud end gennemsnittet. Dette gælder i lidt mindre omfang flygtninge/indvandrere og ofre for seksuelle overgreb.

Omvendt er den støtte, der tildeles de enkelte aktiviteter for

FIGUR 3.1

Den gennemsnitlige støtte til frivillige aktiviteter fordelt efter målgrupper 2007 til 2009.

Note: De stiplede linjer angiver det gennemsnitlige støttebeløb pr. projekt på landsplan. Det udgjorde i 2009 25.090 kr. pr. projekt, i 2008 25.451 kr. og 19.944 kr. i 2007.

ældre, børn, unge og familier samt handicappede og sygdomsgrupper i gennemsnit mindre end støtten til de øvrige frivillige aktiviteter. De aktiviteter, som modtog de laveste gennemsnitlige beløb i 2009, var projekter for pårørende, ældre og for sygdomsgrupper.

HAR PROJEKTERNE TIDLIGERE MODTAGET STØTTE EFTER § 18?

Fire ud af fem af de foreninger, der modtog støtte i 2009, har tidligere modtaget økonomisk støtte fra kommunen. Den samme fordeling kunne ses i 2008. I 2008 og 2009 er der en større andel af foreningerne, der også tidligere har modtaget støtte, end i årene før, *jf. tabel 3.2.*

TABEL 3.2

Andel af foreninger, der tidligere har modtaget § 18-midler

	2005 Procent	2007 Procent	2008 Procent	2009 Procent
Har tidligere modtaget § 18-midler	78	73	80	80
Har ikke tidligere modtaget § 18-midler	22	27	20	20
I alt	100	100	100	100

Note: 2009-tallene bygger på svar fra 93 kommuner.

4

SAMARBEJDET MELLEM KOMMUNERNE OG DE FRIVILLIGE

4.1. FORMALISERET SAMARBEJDE

Tre ud af fire kommuner havde i 2009 en eller flere former for formaliseret samarbejde med de frivillige foreninger. Det er en beskedent stigning i forhold til 2008, hvor lidt færre kommuner havde et fast samarbejde med de frivillige, *jf. tabel 4.1*.

Frivilligområdet er præget af flere former for fast samarbejde mellem kommunerne og de frivillige foreninger. De former for fast samarbejde, som kommunerne fremhæver, er især dialogmøder, frivilligråd, frivilligcentre og samarbejdsforum mellem kommunen og de frivillige.

43 procent af kommunerne oplyser, at de i 2009 har afholdt dialogmøder. Det er en mindre andel end i 2008, hvor 48 procent af kommunerne oplyste, at de havde dialogmøder. 33 procent af kommunerne har et frivilligråd, hvilket svarer til niveauet i 2008. 32 procent af kommunerne oplyste, at de har etableret frivilligcentre, hvilket er et fald i forhold til 2008, hvor 37 procent svarede bekræftende. Faldet i antallet af kommuner med frivilligcentre kan skyldes/Det lavere antal kommuner, der har oplyst at de har et frivilligcenter i 2009 end 2008, kan skyldes, at nogle kommuner har opfattet spørgsmålet som om, det alene drejede sig om kommuner, der har etableret et frivilligcenter og ikke omfatter dem, der allerede har et.

30 procent har etableret et samarbejdsforum med deltagelse af kommunen og frivillige. Det svarer til andelen i 2008, *jf. figur 4.1*. Under "andre former for samarbejde" beskriver kommunerne forskellige samarbejdsrelationer. Svarene viser, at frivilligpolitikken i praksis ofte udformes af flere lokale aktører. Samarbejdet kan ske med deltagelse af forskellige grene af forvaltningen, diverse udvalg samt en bred vifte af foreninger og borgere.

En kommune har for eksempel samarbejde gennem "Sund By"-indsatsen og med Ældegeråd, Landsbyråd, Pensionisternes Kontaktudvalg, patient- og handicapforeninger. En anden har samarbejdsaftaler med 3 foreninger, heriblandt frivilligcentret. I en tredje kommune er der et Koordineringsudvalg med 5 repræsentanter fra frivillige foreninger og 3 kommunale repræsentanter.

Fleere kommuner har samarbejdsaftaler med eksempelvis frivilligcentre, Dansk Flygtningehjælp, ældreforeninger og forskellige andre lokale foreninger.

Samarbejde gennem hjælp og støtte er fælles for mange kommuner. Det kan for eksempel være ad hoc bistand for at styrke samarbejde på tværs. Der kan også være tale om konsulenter og sekretærer, som kommunen stiller til rådighed, råd og vejledning samt om støtte fra frivilligkoordinatorer.

En del kommuner afholder tilbagevendende tema- og dialogmøder, hvor der blandt andet deltager frivillige foreninger. I andre kommuner er der nedsat netværksgrupper og arbejdsgrupper med henblik på blandt andet udformning af en (ny) frivilligpolitik. Nogle kommuner oplyser, at de uddeler priser til frivillige og ildsjæle, eller at de årligt afholder frivilligkonference, frivilligdage, frivilligfest eller tilsvarende.

I flere kommuner mødes medarbejdere fast med repræsentanter fra frivilligcentret, hvor parterne orienterer hinanden om problemer og muligheder. Der er desuden kommuner, hvor der er "Erfagrupper" med medlemmer fra flere af kommunens forvaltninger, frivilligcentre, kontaktsteder, væresteder og andre. Et par kommuner oplyser, at de laver opsøgende arbejde i foreningerne.

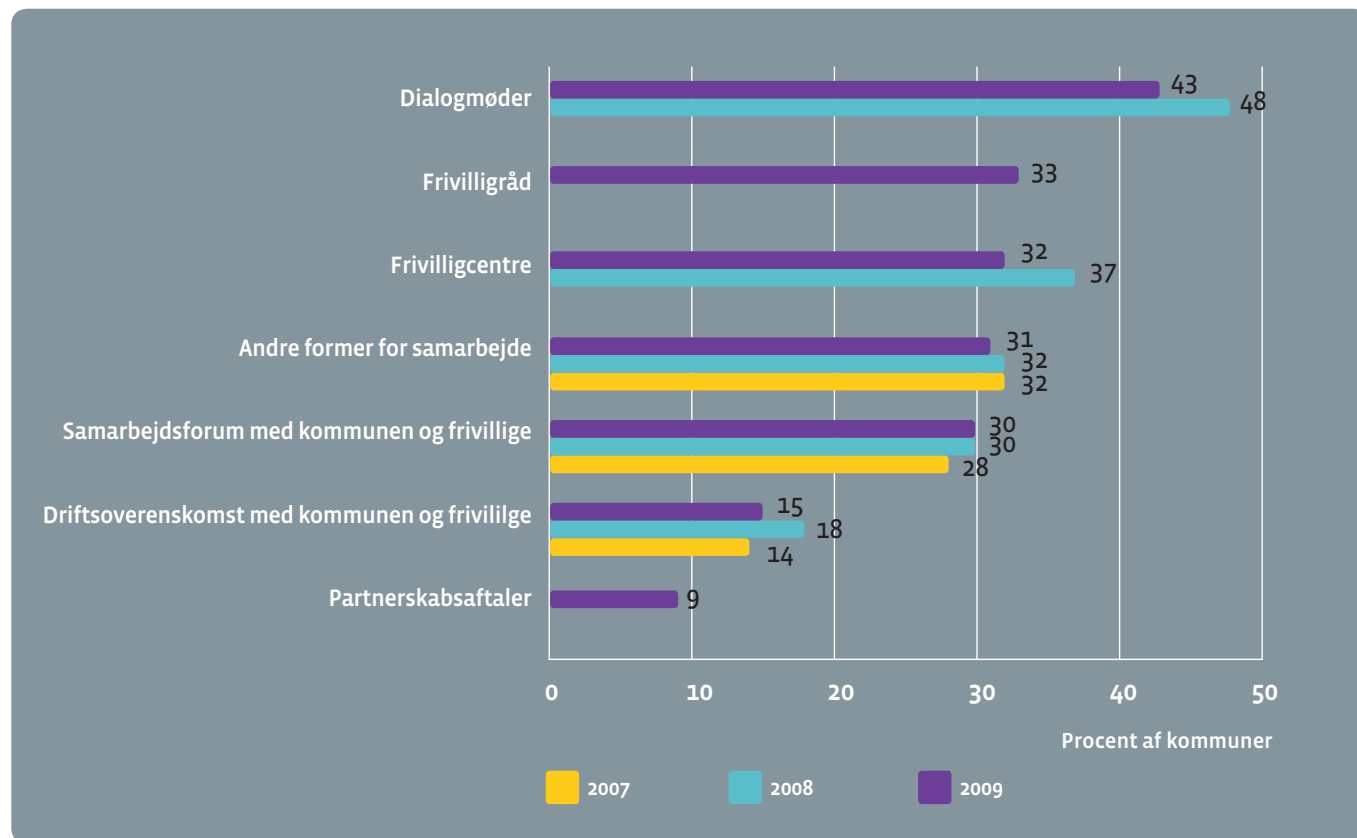
TABEL 4.1

Andel af kommuner med driftsoverenskomst, et samarbejdsforum eller andre former for fast samarbejde med de frivillige foreninger

	2002 Procent	2004 Procent	2005 Procent	2007 Procent	2008 Procent	2009 Procent	2009 Antal
Ja	50	45	45	69	74	75	70
Nej	50	55	55	31	26	25	23
I alt	100	100	100	100	100	100	93

FIGUR 4.1

Hvilke former for fast samarbejde er der tale om?

Note: Det er muligt for kommunerne at svare bekræftende på mere end et af spørgsmålene. I afsnit 4.2. om frivilligcentre fremgår, at der er 46 kommuner med frivilligcentre i 2009.

TABEL 4.2

Typer af samarbejde med andre kommuner om det frivillige sociale arbejde.

	2004 Procent	2005 Procent	2007 Procent	2008 Procent	2009 Procent	2009 Antal
Netværk mellem kontaktpersoner for frivillige i kommunen	6	7	24	31	30	28
Fælles pulje til projekter, der går over kommunegrænser	7	9	10	7	10	9
Fælles mødeaktiviteter med frivillige	6	5	1	3	2	2
Andre former for samarbejde	6	4	2	3	8	7

Note: Samarbejdet kunne i 2004 og 2005 også omfatte samarbejde med amtskommuner. 2009 bygger på svar fra 94 kommuner.

Fælles for en række kommuner er, at frivilligkoordinatoren bliver fremhævet som en central spiller i samarbejdet om det frivillige sociale arbejde både med andre grene af forvaltningen, de lokale foreninger og i nogle tilfælde også i samarbejde med andre kommuner.

SAMARBEJDE MED ANDRE KOMMUNER

Godt en tredjedel af kommunerne samarbejdede med andre kommuner om det frivillige sociale arbejde i 2009, det vil sige 35 procent af kommunerne. Tilsvarende var det i 2008 34 procent af kommunerne, som tilkendegav, at de samarbejdede med andre kommuner om det frivillige sociale arbejde.

Ud af de 35 procent af kommunerne som har oplyst, at de har samarbejde med andre kommuner, har 30 procent, hvilket svarer til 28 kommuner angivet, at samarbejdet i 2009 foregik, ligesom i 2007 og 2008, først og fremmest via netværk mellem kontaktpersoner for frivillige i kommunen. Fælles mødeaktiviteter og andre former for samarbejde blev stort set ikke benyttet som samarbejdsform i forbindelse med det frivillige sociale arbejde. Kun to kommuner deltog i denne form for samarbejde, *jf. tabel 4.2.*

Under andre former for samarbejde oplyser nogle kommuner blandt andet, at de i fællesskab med andre kommuner har etableret en fælleskommunal pulje vedrørende frivilligt socialt arbejde, der ligger ud over § 18-puljen. Kommunerne bidrager hver med 1 kr. pr. indbygger.

Der er desuden kommuner, der, sammen med Center for frivilligt socialt arbejde, deltager i et netværk, som dækker hele Sjælland. Flere kommuner nævner, at frivilligkonsulenterne deltager i netværk og fællesmøder med konsulenter i andre kommuner.

Derudover peger nogle kommuner på, at de støtter foreninger, der arbejder på tværs af kommunegrænser. Det kan være foreninger som for eksempel Børns Vilkår og Kræftens Bekæmpelse.

4.2 INITIATIVER SAT I VÆRK PÅ FRIVILLIGOMRÅDET

SKRIFTLIG FRIVILLIGPOLITIK

Over to ud af tre kommuner har i 2009 vedtaget en skriftlig frivilligpolitik. Siden 2002 har en stigende andel af kommuner formuleret en skriftlig politik for frivilligområdet. Der ses i 2009 imidlertid et fald i andelen af kommuner, der har oplyst, at de har en skriftlig frivilligpolitik i forhold til 2008. Andelen i 2009 svarer omtrent til andelen i 2007.

Det lavere antal kommuner, der har oplyst om en skriftlig frivilligpolitik i 2009 end 2008, kan skyldes, at nogle kommuner har opfattet spørgsmålet, som om det alene drejede sig om en skriftlig politik, der er iværksat i 2009 og således ikke om frivilligpolitikker, der er formuleret og vedtaget tidligere.

INDFLYDELSE PÅ FRIVILLIGPOLITIKKEN

I omkring to tredjedele af kommunerne er de frivillige foreninger, socialudvalgene og socialforvaltningerne lokale aktører i forbindelse med udformningen af frivilligpolitik-

ken. Frivillighedsfora eller paraplyorganisationer samt andre er aktive deltagere i udformningen af frivilligpolitikken i omkring en tredjedel af kommunerne, jf. figur 4.2.

Kommunernes uddybende oplysninger viser, at frivilligpolitikken ofte udformes i en proces mellem politikere, forvaltning og frivillige.

I mange kommuner bidrager flere forskellige grene af forvaltningen til udformningen af frivilligpolitikken. Det kan ske med bidrag, der har udgangspunkt i de pågældende fagområder, nedsatte samarbejdsforum eller gennem høringsrunder, via råd og nævn, arbejdsgrupper, møder og lignende.

De dele af de lokale forvaltninger, der bidrager til frivilligpolitikken repræsenterer et bredt felt. Men i hovedparten af kommunerne er social- og sundhedsforvaltningerne de helt centrale aktører i forbindelse med udformningen af frivilligpolitikken.

Sidste års redegørelse om det frivillige sociale arbejde viste, at de frivillige i højere grad inddrages direkte i forbindelse

FIGUR 4.2

Hvem har haft indflydelse på frivilligpolitikken?

Note: Det er muligt for kommunerne at svare bekræftende på mere end et af spørgsmålene. Figuren bygger i 2009 på svar fra 95 kommuner.

med politikformulering og administration af frivilligområdet. Den samme tendens kan ses i 2009. I kommunernes bemærkninger nævnes frivilligcentrene desuden stadig oftere som vigtige aktører. Også frivilligrådene fremhæves som betydningsfulde samarbejdspartnere.

Det frivillige sociale arbejde hører i mange kommuner administrativt under social- eller sundhedsforvaltningen. Men andre dele af den kommunale forvaltning har gennem forskellige former for samarbejde ofte indflydelse på udformningen af politikken. Samarbejdet om udarbejdelse af frivilligpolitikken kan blandt andet ske via medvirken af forskellige råd og fagudvalg, som for eksempel integrationsudvalg, sundheds- og omsorgsudvalg, ældre- og handicapudvalg.

Flere kommuner nævner, at de frivillige sociale foreninger blandt andet via frivilligrådene og repræsentanter fra frivilligcentrene har haft væsentlig og i nogle tilfælde afgørende indflydelse på udformningen af frivilligpolitikken.

Derudover er det en almindelig benyttet praksis at sende udkast til frivilligpolitik i høring hos foreningerne og lokale borgere. Mange kommuner holder, som led i dialogen og

samarbejdet om den frivillige indsats, borger- og høringsmøder, dialogmøder og nedsætter arbejdsgrupper med repræsentanter fra kommunen og de frivillige. De inputs og forslag, der er kommet frem, bliver i mange tilfælde indarbejdet i den kommunale frivilligpolitik.

FRIVILLIGRÅD

I 2009 var der etableret et frivilligråd i 39 kommuner. Det er en vækst på 9 kommuner i forhold til 2008, hvor 30 kommuner oplyste, at de havde et frivilligråd.

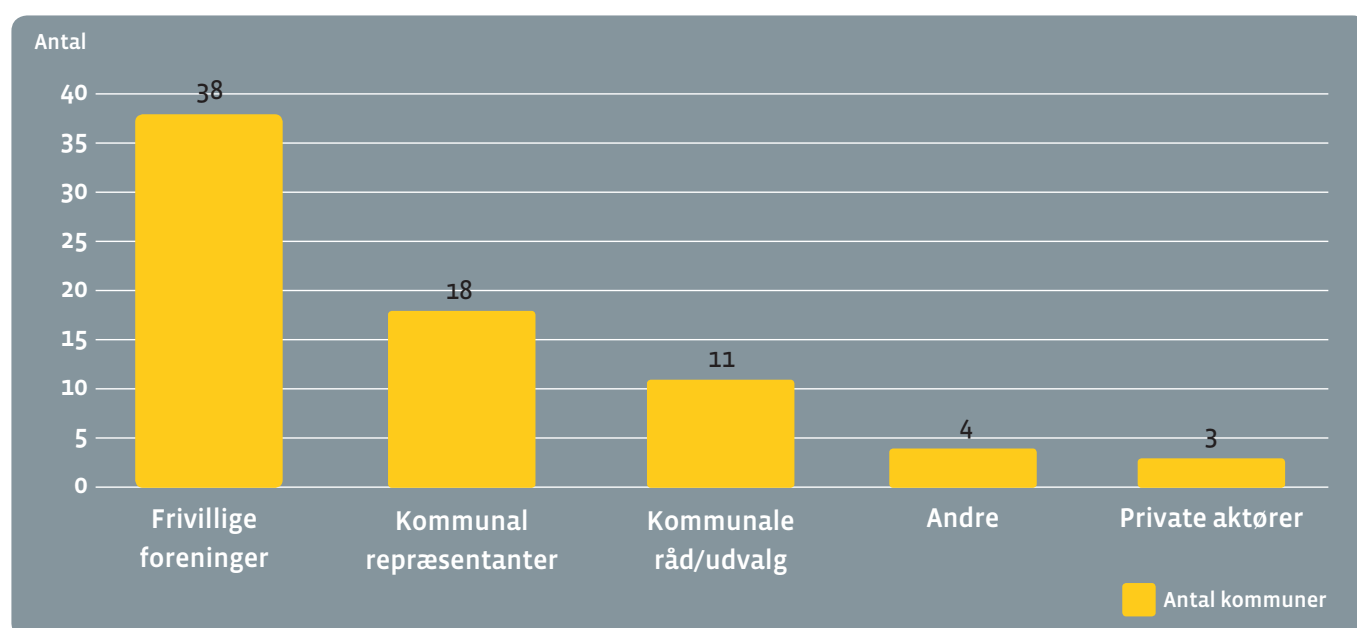
Der er en mindre forskel på hvor mange kommuner, der har nedsat et frivilligråd i forskellige områder af landet.

I region Syddanmark er der flest kommuner, der har nedsat et frivilligråd. Her har 13 af kommunerne et frivilligråd. Dernæst følger regionerne Midtjylland og Nordjylland, hvor der er henholdsvis 9 kommuner og 7 kommuner med et frivilligråd. I region Hovedstaden og region Sjælland er der i begge regioner 5 kommuner med et frivilligråd.

Sammensætningen af frivilligrådene viser, at de frivillige foreninger er de hyppigste repræsentanter i rådene, herefter følger kommunale repræsentanter og kommunale råd/udvalg.

FIGUR 4.3

Hvilke aktører indgår i frivilligrådene

I 38 ud af de 39 råd indgik således frivillige foreninger, mens der i 18 indgik kommunale repræsentanter og i 11 kommunale råd/udvalg. Private aktører og andre er kun repræsenteret i få frivilligråd, *jf. figur 4.3*.

De frivillige foreninger er i 2009 repræsenteret i en større andel af frivilligrådene end tidligere. I 2009 er de frivillige foreninger deltager i stort set samtlige frivilligråd, hvori mod de i 2008 deltog i to ud af tre råd. Andelen af kommunale repræsentanter og private aktører er stort set uændret i forhold til 2008.

FRIVILLIGCENTRE

46 kommuner oplyser, at de i 2009 havde et eller flere frivilligcentre. Det er en stigning på 14 kommuner i forhold til 2008. Antallet af kommuner med et eller flere frivilligcentre adskiller sig fra opgørelsen over antallet af kommuner, der har etableret et fast samarbejde med de frivillige foreninger via frivilligcentrene i afsnit 4.1. I afsnit 4.1 er vægten lagt på det formaliserede og faste samarbejde.

Der er forholdsvis stor forskel på, hvor mange frivilligcentre, der er etableret i de forskellige dele af landet.

I region Syddanmark har 13 kommuner etableret et eller flere frivilligcentre. Herefter følger regionerne Hovedstaden og Midtjylland, hvor der i begge regioner er 12 kommuner med frivilligcentre. I region Sjælland og Nordjylland har 9 kommuner oplyst, at de har et eller flere frivilligcentre.

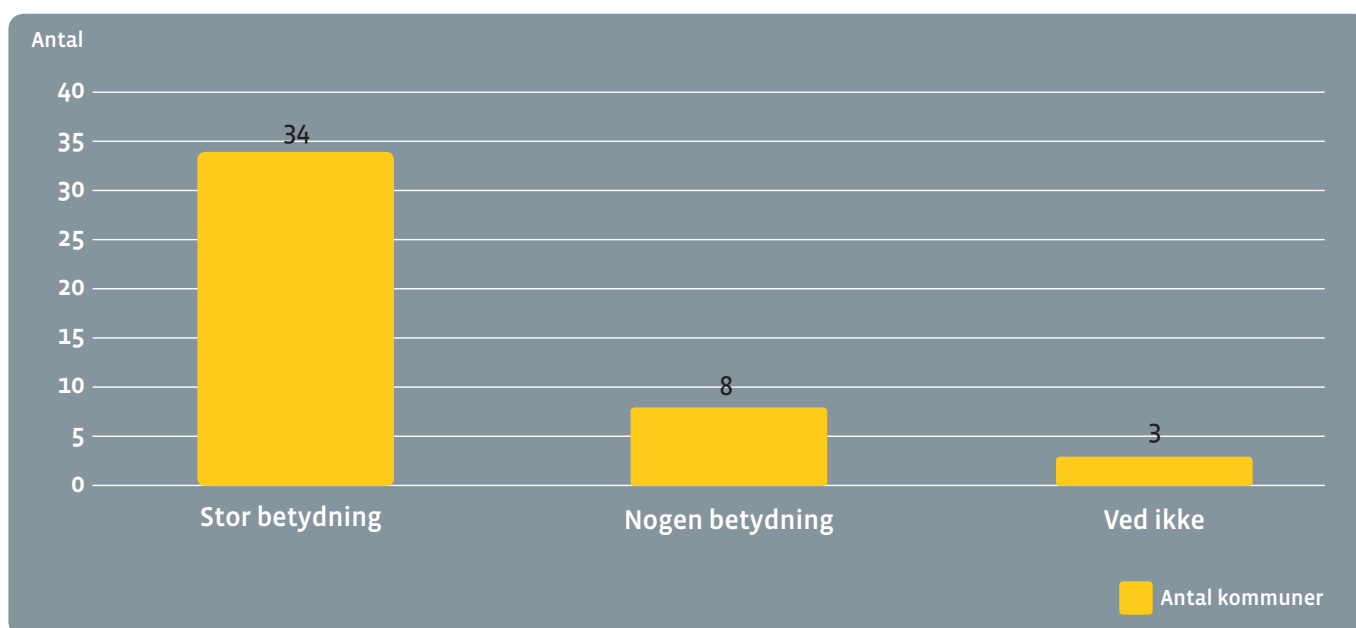
FRIVILLIGCENTRETS BETYDNING FOR KOMMUNENS INDSATS FOR DET FRIVILLIGE SOCIALE ARBEJDE

Tre ud af fire af de kommuner, som har etableret et eller flere frivilligcentre, oplyser at centret har stor betydning for kommunens indsats for det frivillige sociale arbejde og næsten en femtedel oplyser, at frivilligcentret har nogen betydning. 7 procent hvilket svarer til 3 af kommunerne har svaret ”ved ikke”, *jf. figur 4.4*.

I bemærkningerne til spørgsmålet har kommunerne generelt beskrevet frivilligcentrenes betydning for det frivillige sociale arbejde i meget positive vendinger. Det gælder frivilligcentrenes funktion som samlingssted for foreningerne, som bindeled mellem de frivillige foreninger og kommunerne og som sted for inspiration, idé- og erfaringsudveksling samt koordinering af frivilligindsatsen.

FIGUR 4.4

Hvilken betydning har frivilligcentret for kommunens indsats for det frivillige sociale arbejde?

Note. 45 ud af 46 kommuner, som har et frivilligcenter, har oplyst om centrets betydning.

Kommunernes synspunkter og vurderinger kan illustreres gennem følgende citater fra fire kommuner:

”De Frivilliges Hus er dels samlingssted for en række foreninger og grupper, og dels er det knudepunktet for viden om og arbejde med det frivillige sociale område. Frivillighedskoordinatoren sidder fysisk i De Frivilliges Hus, og det er hertil at både foreninger, borgere og kommunalt ansatte fra forskellige afdelinger og institutioner henvender sig. Det, at der er en samlet indgang til kommunen og til foreninger, er afgørende for overskueligheden.”

”Frivilligcentret er den fælles portal for borgerne og foreningerne til det frivillige område sammen med kommunens brobygger/kontaktperson, som er den entydige indgang til kommunen. Frivilligcenteret koordinerer den frivillige verden, igangsætter nye initiativer (selvhjælp, sundhedsfremme mv.) og supplerer kommunens indsats på en lang række områder og når længere ud til borgerne, end kommunens aktiviteter altid kan nå.“

”Frivilligcentret genererer nye netværker på tværs af foreningerne og giver dem støtte, kurser, hjælp, kompetenceløft til foreninger og borgere der henvender sig. Frivilligcenteret står desuden for, frivilligformidling, udgiver nyhedsbrev, laver foreningsvejviser i samarbejde med kommunen mv.”

”Frivilligcentrene er en betydelig facilitator for den frivillige sociale indsats. De fungerer som et samlingspunkt for både foreningerne, der står bag den frivillige sociale indsats og for modtagerne af indsatsen. Det skaber værdifulde synergieffekter på tværs af foreninger og personerne.“

”Frivilligcentrene skaber socialt samvær og faciliterer dermed social omsorg og forbindelser mellem mennesker. Konkret stiller centrene lokaler, kopimaskine, computer og diverse materialer til rådighed. Samtidig tilbyder de ansatte en form for konsulentbistand, der er med til at kvalificere det frivillige sociale arbejde.“

”Frivilligcentrene er endvidere et godt bindeled mellem kommunen og det frivillige sociale område, der er centralt for kontakten til og samarbejdet med de frivillige foreninger. Frivilligcentrene styrker dermed indsatserne på området.”

En kommune peger modsat på lokale udfordringer:

”Betydningen er endnu uklar og meget forskellig - afhængig af tradition og samarbejdsform i hver af de [...] sammenbragte kommuner. Centret har fire afdelinger - nogle steder

bruges frivilligcentret af de frivillige som støtte og samlingssted, mens de frivillige andre steder opfatter stedet som en konkurrent til de samme § 18-puljemidler og ikke kan se, at de kan have gavn af centret.“

Ligeledes skal der i kommunen arbejdes med samarbejdsformen og afgrænsning af opgaver mellem frivilligcenter og de kommunale frivilligkonsulenter (hvem gør hvad - og hvad er mest hensigtsmæssigt?)

SOCIAL VEJVISER

De sociale vejvisere er et vigtigt redskab til lokalt at informere borgere, foreninger mv. om arbejdet og mulighederne i de frivillige foreninger. Lidt over halvdelen af de i alt 81 kommuner, der har besvaret spørgsmålet, oplyser, at de har en social vejviser i 2009. Der er tale om 42 kommuner, svarende til 52 procent af svarkommunerne.

Den andel af kommunerne, der har en social vejviser, svarer nogenlunde til andelen året før. Her oplyste 49 procent af kommunerne, at de havde en social vejviser over lokale frivillige foreninger, der er opdateret i enten 2008 eller 2009. Andelen af kommuner, der anvendte en social vejviser i 2008 var dog muligvis højere, idet kommunerne i praksis kunne anvende en social vejviser, som ikke var opdateret i 2008 eller 2009.

INTERNT NETVÆRK MED FOKUS PÅ FRIVILLIGT SOCIALT ARBEJDE BLANDT KOMMUNENS ANSATTE

En ud af fem kommuner har et internt netværk blandt kommunens ansatte, hvor fokus er rettet mod det frivillige sociale arbejde. Det drejer sig om 17 ud af de 81 kommuner, der har svaret på spørgsmålet, hvilket svarer til 21 procent.

DOKUMENTATION OG INFORMATION OM DET FRIVILLIGE ARBEJDE

En stigende andel af kommunerne indsamler systematisk information om, hvilke aktiviteter, der gennemføres for § 18-midlerne, og om midlerne anvendes i overensstemmelse med formålet med ansøgningerne.

I 2009 indsamlede tre ud af fire kommuner, systematisk information om, at de aktiviteter, der gennemføres for § 18-midlerne, er i overensstemmelse med bevillingen. Det er en stigning i forhold til året før og en væsentlig større andel af kommunerne end i 2007.

To ud af tre kommuner indsamlede i 2009 systematisk information om de aktiviteter, der rent faktisk blev gennemført for den bevilligede støtte. Det er ligeledes en stigning i forhold til 2008 og næsten en fordobling i forhold til 2007, jf. tabel 4.3.

TABEL 4.3

Hvordan indsamler kommunen information?

	2007 Antal	2007 Procent	2008 Antal	2008 Procent	2009 Antal	2009 Procent
Kommunen indsamler systematisk information om, hvilke aktiviteter der faktisk gennemføres for bevilligede § 18-midler?	28	31	55	59	61	66
Kommunen indsamler systematisk dokumentation for, at § 18-midler anvendes i overensstemmelse med ansøgninger, hvorefter midlerne er bevilliget?	47	53	68	72	70	76

Note. Bygger på svar fra 93 kommuner.

4.3 MÅLSÆTNINGER OM STRATEGISK AT STYRKE OG UDVIKLE SAMARBEJDET

Mange kommuner søger at inddrage de frivillige foreninger direkte som aktive medspillere i relation til kommunens arbejde. Syv ud af ti kommuner har i 2009 formuleret målsætninger om strategisk at styrke og udvikle samarbejdet med den frivillige verden.

Over halvdelen af de kommuner, der har besvaret spørgsmålet om målsætninger, har særligt peget på tre indsatsområder. Det er målsætninger om:

- en højere grad af inddragelse af de frivillige sociale foreninger i udvikling af kommunens overordnede politikker eller indsatser for eksempel på ældreområdet og handicapområdet
- udvikling af den organisatoriske forankring af det sociale arbejde i kommunen
- og information om de frivillige foreninger blandt kommunens medarbejdere

Det er de samme primære målsætninger, som kommunerne prioriterede i 2008. Der er dog en mindre variation mellem, i hvor høj grad de enkelte områder blev prioriteret i henholdsvis 2008 og 2009.

Næsten halvdelen af kommunerne har vedtaget målsætninger om direkte inddragelse af de frivillige foreningers kompetencer som supplement til løsning af sociale opgaver.

I over en tredjedel af kommunerne har de fastsat målsætninger om at inddrage frivillige som mere aktive aktører i arbejdet i en eller flere forvaltninger og om at udvikle samarbejdet mellem frivillige foreninger, private aktører og kommunen.

Derimod er det et mindre antal kommuner, der har fastsat målsætninger for samarbejde med landsdækkende organisationer, der ikke er repræsenteret i kommunen, og udviklingen af strategier for socialt iværksætteri, jf. tabel 4.4.

UDDYBNING AF ANDRE MÅLSÆTNINGER MED FORMÅLET AT STYRKE SAMARBEJDET

For at styrke samarbejdet mellem kommunen og det frivillige sociale arbejde prioriterer mange kommuner et tættere samarbejde og en øget dialog om det frivillige sociale arbejde. Nogle kommuner arbejder på et tættere samarbejde inden for kommunens forvaltning og enkelte på opsøgende arbejde inden for frivilligområdet.

Ligesom det også var tilfældet i 2008 arbejder en del kommuner i 2009 med information og kortlægning. En kommune er således ved at udarbejde et katalog om det gode samarbejde mellem kommunen og de frivillige, hvor et af formålene er at afgrænse ansvarsområder og roller mellem kommunen og de frivillige. En anden er i gang med kortlægning af det frivillige arbejde i kommunen og udvikling af de frivilliges kompetencer inden for det frivillige område.

Der er desuden en kommune, som har planlagt at udarbejde en frivilligstrategi i løbet af 2011. Hensigten er at formulere

konkrete mål for samarbejdet med frivilligcentret og med de øvrige frivillige sociale foreninger.

En kommune oplyser, at den ikke længere har en frivilligpolitik men i stedet har vedtaget en strategi for udvikling af det frivillige sociale arbejde.

Af kommunernes supplerende bemærkninger fremgår desuden, at der er en generel tendens til, at kommunerne i højere grad end tidligere inddrager de frivillige foreninger i tværgående projekter og arbejdsgrupper i kommunen. Et af de indsatsområder, som mange kommuner peger på, er sundhedsområdet. Der er således flere kommuner, der har

fastsat målsætninger i sundhedspolitikken om samarbejde med det frivillige foreningsliv.

En kommune oplyser, at Sundhedscentret er et centralt omdrejningspunkt for samarbejdet. Der er i samarbejde lavet sundhedscafé på centret. Flere foreninger har til huse i centret, hvilket gør det nemmere at få et samarbejde op at stå i dagligdagen. Kommunen har fokus på det forebyggende og sundhedsfremmende arbejde med foreningerne.

En anden kommune samarbejder med patientforeninger om indsatser på sundhedsfremme- og forebyggelsesområdet. Kommunen samarbejder desuden med foreningerne på misbrugsområdet om alkoholforebyggelse.

TABEL 4.4

Hvilke former for styrket samarbejde er der tale om?

	2007 Procent	2008 Procent	2009 Procent	2009 Antal
Inddragelse af de frivillige sociale foreninger i udvikling af kommunens overordnede politikker eller indsatser på et eller flere områder, for eksempel ældreområdet og handicapområdet	...	47	54	35
Udvikling af den organisatoriske forankring af det frivillige sociale arbejde i kommunen	68	52	52	34
Information om de frivillige foreninger blandt kommunens ansatte	51	58	52	34
Direkte inddragelse af de frivillige foreningers kompetencer som supplement til løsning af sociale opgaver	...	...	49	32
Udvikling af samarbejde mellem frivillige foreninger, private aktører og kommunen	...	...	42	27
Inddragelse af de frivillige sociale foreninger som en direkte del af arbejdet i en eller flere af kommunens forvaltninger	33	35	38	25
Samarbejde med landsdækkende organisationer, der ikke er repræsenteret i kommunen	...	...	15	10
Udvikling af strategi for socialt iværksætteri	...	...	11	7
Andet	41	42	23	15

Det er muligt for kommunerne at svare bekræftende på mere end et af spørgsmålene. Bygger på svar fra 65 kommuner i 2009, 60 i 2008 og 63 kommuner i 2007.

En tredje kommune er i gang med at udvikle det boligsociale arbejde, hvor frivilligcenteret og de frivillige er med. Kommunen arbejder med at inddrage de frivillige i udarbejdelsen af kommunens strategi omkring udviklingen af et aktivt medborgerskab. Indsatsen i de næste to år er fokuseret på tre områder og målgrupper: sundhedsfremme, der indeholder elementer af selvhjælp, de nye borgere, hvilket først og fremmest er etniske minoriteter og tilflyttere, samt de yngre medborgeres inddragelse i foreningslivet.

Flere kommuner har i 2009, ligesom tidligere, oplyst, at de for at styrke samarbejdet planlægger at oprette frivilligcentre, frivilligsteder eller at etablere frivilligråd.

De kommuner, der har oplyst om, hvordan samarbejdet planlægges, udvikles og styrkes, har peget på forskellige indsatser og initiativer, hvor dialog og samarbejde er nøgleord.

En del kommuner ønsker at inddrage de frivillige organisationer i det sundhedsfremmende arbejde. Der er desuden kommuner, som har målsætninger om en tættere kontakt til foreningerne via for eksempel møder og arrangementer, herunder tættere kontakt til den daglige ledelse af frivilligcentret.

En kommune har iværksat flere initiativer. Den har nedsat et samarbejdsforum, hvor lokale og nationale tendenser følges og drøftes. Kommunens relevante forvaltninger har også afsat en konsulent til en arbejdsgruppe sammen med frivilligkoordinatoren. Arbejdsgruppens opgave er at implementere strategien på frivilligområdet. Kommunen har desuden

nedsat en netværksgruppe på tværs af forvaltningerne, der ligeledes har det frivillige sociale arbejde som fokusområde.

En anden kommune oplyser, at strategien er, at den frivillige sociale indsats skal supplere den kommunale indsats, således at den frivillige indsats fortrinsvis ydes der, hvor det offentlige ikke har samme tilbud, eller hvor de frivillige er bedre til at løse opgaven. Via tildeling af midler støttes dialogen og samarbejdet. Intentionen er især at opnå gode og forskelligartede løsninger på sociale opgaver i kommunen.

Kommunerne peger på andre initiativer, der skal medvirke til at udvikle og styrke samarbejdet om det frivillige sociale arbejde. Det er eksempelvis planer om at:

- nedsætte frivilligkoordinatore i 13 lokalområder på ældreområdet
- prioritere det tværgående samarbejde om frivilligpolitikken, herunder rekruttering, inddragelse og inklusion af udsatte grupper
- styrke den løbende dialog og samarbejdet via frivilligkoordinatoren
- øge inddragelsen af de frivillige foreninger i tværgående projekter og fokusere på, hvordan frivillige foreninger kan supplere den kommunale indsats
- etablere en indgang til det offentlige for de frivillige foreninger, hvor ekspertisen om det frivillige samles
- udarbejde en frivilligstrategi i 2011, hvor hensigten er at formulere konkrete mål for samarbejdet med frivilligcentret og de øvrige frivillige sociale foreninger i kommunen.

BILAG

- BILAG 1 UNDERSØGELSENS BAGGRUND OG METODE
- BILAG 2 UBETALT STØTTE TIL FRIVILLIGT SOCIALT ARBEJDE
OPDELT PÅ KOMMUNENIVEAU I 2009
- BILAG 3 UDVIKLINGEN I STØTTE OG ANVENDTE TILSKUD
- BILAG 4 SPØRGESKEMA UDSENDT TIL KOMMUNERNE

BILAG 1

UNDERSØGELSENS BAGGRUND OG METODE

1.1 BAGGRUND OG METODE

Socialministeriet har bedt Ankestyrelsen om at gennemføre en undersøgelse af det frivillige sociale arbejde i 2009 efter lov om social service § 18. Undersøgelsen udgør en del af redegørelsen om det frivillige sociale arbejde i 2009.

Rammerne for § 18-redegørelserne er blevet besluttet af en arbejdsgruppe bestående af Frivilligrådet, KL samt Socialministeriet. Undersøgelsen er gennemført som en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse.

Formålet er over tid at følge udviklingen i kommunernes samarbejde med frivillige sociale foreninger. Spørgeskemaet består hvert år af en grundstamme af spørgsmål. Dertil kommer en række tillægsspørgsmål, der tager udgangspunkt i udviklingen inden for sektoren.

Den årlige § 18-redegørelse indeholder desuden en temadel, der går i dybden med forskellige muligheder og barrierer for samarbejdet mellem kommuner og frivillige sociale foreninger. I år fokuserer denne del på væsentlige årsager til spredningen i den udbetalte støtte blandt kommunerne.

SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE

Ankestyrelsen udsendte 30. marts 2010 et spørgeskema til landets kommuner. Herefter er de kommuner, der ikke overholdt svarfristen, blevet rykket for oplysninger både via mail og ved telefoniske henvendelser. De sidste besvarelser er sendt til Ankestyrelsen efteråret 2010.

Kommunerne har udfyldt et skema om den kommunale politik og praksis vedrørende det frivillige sociale arbejde. I år har kommunerne kun modtaget et indberetningsskema i modsætning til tidligere, hvor kommunerne blev bedt om at udfylde to skemaer. Det skyldes ønsket om at forenkle arbejdet med indtastning af oplysninger.

Denne enklere indberetning har betydet, at Ankestyrelsen har modtaget oplysninger om flere foreninger end tidligere, men samtidigt er kommunernes registreringer i højere grad opgjort i forhold til en enkelt af hovedmålgrupperne.

Undersøgelsen indeholder svar fra 97 kommuner og besvarelsesprocenten er 99 pct. Ankestyrelsen har imidlertid sup-

pleret spørgsmålet om udbetalt § 18-støtte med oplysninger fra Danmarks Statistik, og besvarelsesprocenten vedrørende dette spørgsmål er på den baggrund 100.

Det er ikke alle kommuner, der har besvaret samtlige spørgsmål. Derfor kan antallet af svarkommuner variere i rapportens tabeller og figurer. Antallet af besvarelser kan aflæses i forbindelse med de enkelte tabeller mv.

I nogle af tabellerne har decimalafrundinger medført, at procenten ikke summer til 100.

FORENKLING AF SKEMAERNE

For at lette kommunernes arbejde med indberetninger, skal kommunerne/de i 2009 ikke længere udfylde et skema for hver forening, men i stedet et samlet skema for de støttede foreninger, fordelt efter målgrupper.

Denne indberetningspraksis har betydet, at Ankestyrelsen i 2009 har modtaget oplysninger om flere foreninger end tidligere, men samtidig er kommunernes registreringer nu i højere grad opgjort i forhold til en enkelt af hovedmålgrupperne i modsætning til tidligere, hvor en del foreninger blev registreret med flere forskellige målgrupper.

UDGIFTERNE TIL DET FRIVILLIGE SOCIALE ARBEJDE

Undersøgelsen beskriver blandt andet kommunernes tilskud til det frivillige sociale arbejde. Nogle kommuner har ikke indsendt alle de ønskede økonomioplysninger. For at få et fuldt dækkende billede af den udbetalte støtte til foreningerne, har Ankestyrelsen derfor anvendt oplysninger fra Statistikbanken i Danmarks Statistik vedrørende enkelte kommuner. Disse supplerende oplysninger er hentet fra konto 5.99.003 i budget- og regnskabssystemet (Frivilligt socialt arbejde).

I de kommuner, hvor forskellen i udgiftsniveauet varierede mest i forhold til Ankestyrelsens oplysninger for 2008, har Ankestyrelsen sendt individuelle e-mails til de pågældende kommuner med henblik på verificering af oplysningerne. I enkelte tilfælde har Ankestyrelsen derudover rettet telefonisk henvendelse til kommunerne ligeledes for eventuelt at korrigere økonomioplysninger om § 18-støtten i 2009.

De kommunefordelte opgørelser over støtten til det frivillige sociale arbejde i 2009 fremgår af kort 1 og bilag 2. Ved sammenligning af de enkeltes kommuners støtte til det frivillige sociale arbejde i bilag 2 kan det være nødvendigt at erindre, at retningslinjerne for kontering af udgifterne til frivilligt socialt arbejde indebærer en vis frihed i kommunerne. Kommunerne kan således vælge at opføre udgifterne til for eksempel frivilligcentre under konto 5.99.003, hvilket vil sige frivilligt socialt arbejde efter servicelovens § 18 eller de kan vælge, at placere udgifterne på andre konti, hvor det lokalt findes hensigtsmæssigt.

Det betyder, at den direkte sammenligning af kommunernes støtte til det frivillige sociale arbejde efter servicelovens § 18, må tages med denne form for forbehold. To ud af fem kommuner eller 40 procent, har eksempelvis et eller flere frivilligcentre i kommunen, hvor konteringen således kan variere.

DE STØTTEDE PROJEKTER

Det har ikke været muligt, at indsamle alle oplysninger om samtlige støttede projekter i 2009.

Kommunerne har oplyst om i alt 5.116 frivillige foreninger. Heraf har kommunerne oplyst om 4.920 af de frivillige foreninger og den § 18-støtte de modtog i 2009. Oplysningerne om § 18 støtten til er fordelt efter de målgrupper foreningerne retter sig mod.

Det samlede antal foreninger, der modtog støtte i 2007 var ifølge kommunerne ca. 6.300. De frivillige foreninger, som kommunerne har oplyst om i 2009, antages på den baggrund at udgøre næsten 80 procent af de samlede støttede foreninger. De godt 5.000 foreninger, som kommunerne har belyst i forhold til blandt andet målgrupper i 2009, vurderes at være tilstrækkeligt grundlag til at give et retvisende billede af fordelingen af støtten mellem de forskellige målgrupper.

BILAG 2

UBETALT STØTTE TIL FRIVILLIGT SOCIALT ARBEJDE OPDELT PÅ KOMMUNENIVEAU I 2009

Område	Udbetalt § 18-støtte i 1000 kr.	Bloktilskud i 1000 kr.	§ 18 støtte i procent af bloktilskud	§ 79 anden øko- nomisk støtte i 1000 kr. ²⁾	Øvrig støtte ²⁾	Indb. i 2009 ³⁾
Hele landet	144.724	143.904	101	40.294	22.716	5.519.441
Region Hovedstaden	39.301	37.236	106	9.339	7.386	1.668.564
København	16.571	11.640	142	-	-	52.1397
Frederiksberg	4.359	1.980	220	-	-	95.565
Ballerup	795	1.140	70	604	338	47.526
Brøndby	467	840	56	256	-	33.821
Dragør	76	228	33	3.564	-	13.460
Gentofte	2.728	1.440	189	50	-	70.270
Gladsaxe	530	1.416	37	798	75	63.395
Glostrup	123	456	27	-	-	21.156
Herlev	1.225	636	193	-	-	26.582
Albertslund	241	684	35	-	-	27.739
Hvidovre	574	1.200	48	210	1.000	49.428
Høje-Taastrup	1.135	1.140	100	508	1.778	47.528
Lyngby-Taarbæk	1.168	1.116	105	-	-	51.532
Rødovre	569	888	64	250	450	36.266
Ishøj	166	576	29	42	-	20.778
Tårnby	1.119	876	128	521	-	40.329
Vallensbæk	153	228	67	30	-	13.639
Furesø	219	756	29	-	-	38.158
Allerød	294	432	68	91	820	23.943
Fredensborg	971	864	112	-	-	39.265
Helsingør	1.420	1.428	99	1.327	-	61.121
Hillerød	646	996	65	195	400	47.240
Hørsholm	260	480	54	406	-	24.302
Rudersdal	414	1.140	36	87	-	54.155
Egedal	408	780	52	-	-	41.187
Frederikssund	465	984	47	-	2.500	44.314
Halsnæs	312	744	42	-	-	31.131
Gribskov	1.116	864	129	-	25	40.776
Bornholms kommune	777	1.284	61	400	-	42.464
Region Sjælland	14.579	22.092	66	3.271	813	821.086
Greve	332	1.032	32	-	700	47.834
Køge	708	1.320	54	-	-	56.883
Roskilde	1.737	1.704	102	1.687	18	81.575

Område	Udbetalt § 18-støtte i 1000 kr.	Bloktilskud i 1000 kr.	§ 18 støtte i procent af bloktilskud	§ 79 anden økonomisk støtte i 1000 kr. ¹⁾	Øvrig støtte ²⁾	Indb. i 2009 ³⁾
Hele landet	144.724	143.904	101	40.294	22.716	5.519.441
Solrød	76	432	18	-	-	20.830
Odsherred	357	996	36	-	-	33.212
Holbæk	875	1.968	44	-	-	69.529
Faxe	337	996	34	-	-	35.379
Kalundborg	2.190	1.476	148	115	-	49.583
Ringsted	1.124	924	122	-	-	32.532
Slagelse	1.535	2.328	66	-	-	77.529
Stevns	265	492	54	491	-	21.977
Sorø	462	828	56	313	-	29.484
Lejre	214	528	41	-	-	26.785
Lolland	1.068	1.572	68	-	-	47.390
Næstved	1.955	2.280	86	-	30	81.114
Guldborgsund	851	1.872	45	487	-	63.020
Vordingborg	493	1.344	37	178	65	46.430
Region Syddanmark	36.311	34.428	106	18.193	10.149	1.200.158
Middelfart	611	1.044	59	277	108	37.680
Assens	696	1.212	57	-	-	42.149
Faaborg-Midtfyn	1.627	1.464	111	-	-	52.083
Kerteminde	240	672	36	-	1.900	23.794
Nyborg	351	912	38	300	-	31.753
Odense	5.857	5.532	106	12.617	3.681	187.884
Svendborg	1.925	1.692	114	-	-	59.103
Nordfyn	809	828	98	-	-	29.712
Langeland	329	432	76	-	-	13.557
Ærø	127	192	66	-	-	6.665
Haderslev	1.538	1.632	94	600	950	56.424
Billund	796	720	111	-	-	26.306
Sønderborg	3.111	2.208	141	416	2.884	76.647
Tønder	685	1.212	57	354	-	40.012
Esbjerg	3.169	3.384	94	1.190	-	114.806
Fanø	159	72	221	-	-	3.241
Varde	929	1.392	67	1.748	-	50.470
Vejen	697	1.224	57	234	300	42.759
Aabenraa	1.031	1.764	58	-	326	60.230
Fredericia	1.218	1.464	83	-	-	49.841
Kolding	5.718	2.484	230	-	-	88.761
Vejle	4.688	2.892	162	457	-	106.281

Område	Udbetalt § 18-støtte i 1000 kr.	Bloktilskud i 1000 kr.	§ 18 støtte i procent af bloktilskud	§ 79 anden økonomisk støtte i 1000 kr. ¹⁾	Øvrig støtte ²⁾	Indb. i 2009 ³⁾
Hele landet	144.724	143.904	101	40.294	22.716	5.519.441
Region Midtjylland	39.970	33.636	119	7.653	3.120	1.249.892
Horsens	1.418	2.328	61	-	1.214	81.479
Herning	2.657	2.340	114	-	80	85.283
Holstebro	1.475	1.584	93	128	-	57.241
Lemvig	580	660	88	-	-	21.888
Struer	391	648	60	176	-	22.593
Syddjurs	645	1.164	55	-	-	41.353
Norddjurs	623	1.116	56	-	-	38.294
Favrskov	472	972	49	60	-	46.405
Odder	277	468	59	-	310	21.643
Randers	2.327	2.700	86	1.702	620	94.553
Silkeborg	1.511	1.896	80	510	288	88.337
Samsø	140	132	106	57	-	4.055
Skanderborg	1.993	1.176	169	310	-	56.997
Århus	16.893	8.496	199	2.138	300	303.107
Ikast-Brande	676	1.140	59	308	308	40.358
Ringkøbing-Skjern	1.523	1.644	93	1.127	-	58.760
Hedensted	1.070	1.260	85	-	-	46.032
Skive	2.511	1.368	184	1.137	-	48.341
Viborg	2.788	2.544	110	-	-	93.173
Region Nordjylland	14.563	16.512	88	1.838	1.248	579.741
Morsø	685	660	104	-	-	22.038
Thisted	1.551	1.332	116	-	130	45.459
Brønderslev-Dronninglund	622	1.008	62	-	-	35.769
Frederikshavn	1.517	1.848	82	1.016	100	62.391
Vesthimmerland	460	1.104	42	272	120	38.327
Læsø	39	60	65	-	-	1.990
Rebild	794	780	102	-	-	28.892
Mariagerfjord	667	1.224	54	480	-	42.741
Jammerbugt	1.411	1.104	128	-	-	38.969
Aalborg	5.957	5.460	109	70	898	196.096
Hjørring	860	1.932	45	-	-	67.069

1) Anden økonomisk hjælp omhandler de økonomiske støttebeløb, som kommunerne i 2009 har udbetalt til frivilligt socialt arbejde udover den støtte, de yder efter servicelovens § 18, f.eks. støtte til frivilligt socialt arbejde efter SEL § 79.

2) Økonomisk støtte, der ligger udover den, kommunerne yder efter servicelovens § 18 og § 79.

3) Middelfolketal pr. 1. juli 2009. Danmarks Statistik. Statistikbanken.

I tabellen angiver ”-” uoplyste.

Note: Retningslinjerne for kontering af udgifterne til frivilligt socialt arbejde indebærer en vis frihed i kommunerne. Kommunerne kan således vælge at opføre udgifterne til for eksempel frivilligcentre under konto 5.99.003, hvilket vil sige frivilligt socialt arbejde efter servicelovens § 18 eller de kan vælge, at placere udgifterne på andre konti, hvor det lokalt findes mere hensigtsmæssigt.

Det betyder, at den direkte sammenligning af kommunernes støtte til det frivillige sociale arbejde efter servicelovens § 18 må tages med denne form for forbehold. To ud af fem kommuner har eksempelvis et eller flere frivilligcentre i kommunen, hvor konteringen således kan variere.

BILAG 3

UDVIKLINGEN I STØTTE OG ANVENDTE TILSKUD

1.1 UDVIKLINGEN I UDBETALT STØTTE OG ANVENDTE TILSKUD 2002 TIL 2009 I LØBENDE PRISER

I tabellen nedenfor vises i løbende priser det materiale, der ligger til grund for rapportens tabel 2.1 om udbetalt støtte og statstilskud i perioden 2002 til 2009. PL 2009.

I 2009 udbetalte kommunerne 144,7 mio. kr. i støtte til det frivillige sociale arbejde efter servicelovens § 18, hvilket i løbende priser var en stigning på 8,9 mio. kr. i forhold til 2008. Det er det højeste beløb, der er udbetalt i støtte til det frivillige sociale arbejde i perioden 2002-2009.

København og Frederiksberg kommuner udbetalte 20,9 mio. kr. i støtte, hvilket er en stigning i forhold til 2008 på 0,3 mio. kr. De øvrige kommuner anvendte 123,8 mio. kr., som svarer til en vækst på 10,5 mio. kr. i forhold til 2008.

Kommunerne modtog i alt 143,9 mio. kr. i bloktilskud fra staten i 2009 til det frivillige arbejde. Kommunerne anvendte dermed 0,8 mio. kr. mere end de modtog i statstilskud. Det svarer til at kommunerne under et anvendte 101 procent af bloktilskuddet.

København og Frederiksberg kommuner anvendte væsentligt mere, end de modtog i tilskud, nemlig i alt 154 procent. De øvrige kommuner anvendte 95 procent af det bloktilskud, som de modtog fra staten til § 18-støtte.

BILAG 3. TAB. 1

Udviklingen i udbetalt støtte og modtaget statstilskud. Løbende priser. Mio. kr.

	2002	2003	2004	2005	2007	2008	2009
Alle kommuner (ekskl. København og Frederiksberg)							
Udbetalt § 18- støtte	88,4	82,4	82,4	98,1	109,4	113,3	123,8
Modtaget i statstilskud	93,1	96,0	98,3	101,6	119,3	124,0	130,3
Merforbrug	-4,8	-13,6	-15,9	-3,5	-9,9	-10,7	-6,5
København og Frederiksberg kommune							
Udbetalt § 18- støtte	13,7	13,4	14,5	18,3	17,9	20,6	20,9
Modtaget i statstilskud	13,7	14,1	14,5	14,9	13,5	13,7	13,6
Merforbrug	0	-0,7	0,1	3,4	4,4	6,9	7,3
Alle amter							
Udbetalt § 18- støtte	11,2	10,5	10,7	10,5	-	-	-
Modtaget i statstilskud	7,6	7,8	7,9	8,3	-	-	-
Merforbrug	3,6	2,8	2,8	2,2	--	-	-
I alt							
Udbetalt § 18- støtte	113,3	106,3	107,6	126,9	127,3	135,8	144,7
Modtaget i statstilskud	114,4	117,9	120,7	124,8	132,8	137,7	143,9
Merforbrug	-1,1	-11,6	-13,1	2,1	-5,5	-1,9	0,8

BILAG 4

SPØRGESKEMA UDSENDT TIL KOMMUNERNE

Skema 1 Redegørelse om frivilligt socialt arbejde 2009 efter lov om social service § 18	
Kommune:	<input type="text"/>
Kontaktperson:	<input type="text"/>
Telefonnummer:	<input type="text"/>
E-mail:	<input type="text"/>
Indberettes på www.ast.dk Indberetning til undersøgelser/statistikker senest den 23. april 2010	
Eller sendes til: Ankestyrelsen, Analysekontoret Amaligade 25 Postboks 9080 1022 København K. Fax nr.: 33 41 14 00 Tlf. nr.: 33 41 12 00 E-mail: Analyse@ast.dk	
Spørgsmål om servicelovens § 18 og skemaerne kan rettes til Socialministeriet: Berit Stengaard Olesen, Kontoret for Familie, Civilsamfund og Internationale forhold, tlf.: 3392 4395, e-mail: bso@ism.dk	
Spørgsmål om indberetningen kan rettes til Ankestyrelsen, Analysekontoret: Finn Hess, tlf.: 3341 1444, e-mail: Analyse@ast.dk	
Tryk på "ok", for at fortsætte.	

OK

Spørgsmål om støtten	
1. Oplys det udbetalte støttebeløb til frivilligt socialt arbejde i kr. - jf. servicelovens § 18 :	
a. Regnskab 2009	<input type="text"/>
b. Budget 2010	<input type="text"/>
2. Har kommunen overført evt. uudnyttede § 18-midler fra 2009 til 2010?	
Ja eller nej:	☐ Ja ☐ Nej
2.a Hvis "ja" i spørgsmål 2, hvilket beløb har kommunen overført fra 2009 til 2010?	
Beløbet i hele kr.	<input type="text"/>
Tryk på "ok", for at fortsætte.	

OK

2.b Hvis "ja" i spm. 2, hvad er årsagen til kommunen har overført uudnyttede § 18-midler fra 2009 til 2010?	
Markér det eller de relevante felter	
a. Manglede ansøgninger, der opfyldte opstillede kriterier	☐ Markér
b. Kvaliteten i ansøgningerne var ikke tilfredsstillende	☐ Markér
c. Andet	☐ Markér
Hvis markering i "c. Andet", oplys hvad:	<input type="text"/>
2.c Hvad anvender kommunen de uudnyttede § 18-midler til?	
Hvis kommunen har overført uudnyttede § 18-midler fra 2009 til 2010 oplys kort hvad midlerne anvendes / påtænkes anvendt til:	<input type="text"/>
Tryk på "ok", for at fortsætte.	

OK

3. Har kommunen i 2009 udbetalt økonomisk støttebeløb, der helt eller delvist er målrettet til frivilligt socialt arbejde udover den støtte, der ydes efter servicelovens § 18, f.eks. støtte til frivilligt socialt arbejde efter SEL § 79?	
<i>Frivilligt socialt arbejde forstås her som den aktivitet eller indsats, der sigter i mod at give enkeltindivider eller grupper en øget velfærd eller omsorg</i>	
Markér det relevante felt	
Ja eller nej:	☐ Ja ☐ Nej
3.a Hvis "ja" i spørgsmål 3, angiv det samlede støttebeløb for 2009 (ekskl. § 18-støtte):	
Beløbet i hele kr.	<input type="text"/>
Tryk på "ok", for at fortsætte.	

OK

4. Har kommunen i 2009 støttet indsatser eller projekter med økonomiske tilskud, hvor frivilligt socialt arbejde indgår som en del af aktiviteterne for målgrupperne for indsatsen?

Der ønskes oplysninger om tilskud udover den støtte, der er oplyst i spørgsmål 1 om støtte efter servicelovens § 18 og i spørgsmål 3 om anden økonomisk støtte (ekskl. § 18-støtte).

Hovedformålet behøver således ikke at være frivilligt socialt arbejde. Tilskuddene kan eksempelvis omfatte økonomisk støtte til korterevarende projekter, bevillinger der løber over flere år eller støtte, der ydes under kommunens enkelte forvaltningsområder / driftsområder. Frivilligt bestyrelsesarbejde og lignende skal ikke medregnes.

Ja eller nej: Ja Nej

4.a Hvis "ja" i spørgsmål 4, angiv den samlede støtte for året 2009 :
Hvis det præcise beløb ikke kendes, kan der anvendes et kvalificeret skøn

Beløbet i hele kr.

4.b Beskriv kort hvilken støttede aktiviteter, der er tale om:

Beskrivelse af støttede aktiviteter:

Tryk på "ok", for at fortsætte.

OK

5. Har kommunen ydet andre former for støtte end kontant økonomisk støtte i 2009 (f.eks. stillet lokaler til rådighed)?

Markér det relevante felt

Ja eller nej: Ja Nej

5.a Hvis "ja" til spørgsmål 5, oplys hvilke andre former for støtte end kontant økonomisk støtte, kommunen har ydet i 2009:

Markér det eller de relevante felter

a. Lokaler Markér

b. Sekretærbistand Markér

c. Støtte til annoncering Markér

d. Konsulentbistand Markér

e. Andet Markér

Hvis markering i "e. Andet", angiv hvilken:

Tryk på "ok", for at fortsætte.

OK

6. Er fordelingen af § 18-midlerne fordelt på flere forvaltninger i kommunen?

Ja eller nej: Ja Nej

6.a Hvis "ja" i spørgsmål 6, hvor mange forvaltninger er § 18-midlerne fordelt på?

Antal forvaltninger i alt.

6.b Hvis "ja" til spørgsmål 6, oplys kort hvilke forvaltninger:

Forvaltninger

Tryk på "ok", for at fortsætte.

OK

7. Hvor mange årsværk/helårspersoner har kommunen anvendt på det frivillige sociale område i 2009?

Kendes det præcise antal ikke, kan der benyttes et kvalificeret skøn

Årsværk/helårspersoner.

Alle arbejdsopgaver som knytter sig til § 18 skal opgøres. Et hjælpende tankeeksperiment kan være at tænke på, hvor mange timer, der ville blive frigjort hvis § 18 ikke fandtes. Et årsværk tæller i denne undersøgelse 1.665 timer (svarende til 45 uger * 37 timer).

Et regneeksempel: Hvis der i en kommune f.eks. arbejdes i 2 timer pr. dag, svarende til 10 timer om ugen med det frivillige sociale arbejde, så kan årsværket eller helårspersonen beregnes således: $((10 \cdot 45) / 1665) = 0,27$ årsværk.

Tryk på "ok", for at fortsætte.

OK

Støtten fordelt på foreningerne

8. Hvor mange frivillige sociale foreninger modtog § 18-støtte i 2009?

Antal frivillige frivillige sociale foreninger

Tryk på "ok", for at fortsætte.

OK

9. Målgrupperne i den frivillige indsats

Oplys om det samlede antal foreninger inden for hver af de enkelte målgrupper og den udbetalte § 18-støtte

	Antal foreninger	Samlet støttebeløb
a. Ældre	<input type="text"/>	<input type="text"/>
b. Børn, unge og familier	<input type="text"/>	<input type="text"/>
c. Kvinder eller mænd i krise	<input type="text"/>	<input type="text"/>
d. Handicappede	<input type="text"/>	<input type="text"/>
e. Misbrugere eller tidligere misbrugere	<input type="text"/>	<input type="text"/>
f. Hjemløse	<input type="text"/>	<input type="text"/>
g. Sindslidende	<input type="text"/>	<input type="text"/>
h. Sygdomsgrupper	<input type="text"/>	<input type="text"/>
i. Flygtninge/indvandrere	<input type="text"/>	<input type="text"/>
j. Ensomme	<input type="text"/>	<input type="text"/>
k. Ofre for vold eller seksuelle overgreb	<input type="text"/>	<input type="text"/>
l. Pårørende til ovennævnte grupper	<input type="text"/>	<input type="text"/>
m. Andre	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Hvis oplysning i "m. Andre", angiv hvem:

Tryk på "ok", for at fortsætte.

OK

10. I hvilket omfang har aktiviteterne tidligere fået støtte via § 18 :	
<i>Kendes den præcise procentfordeling ikke, kan der anvendes et kvalificeret skøn</i>	
	Procent
a. Aktiviteter, der ikke tidligere har fået støtte	<input type="text"/>
b. Aktiviteter, der tidligere har fået støtte	<input type="text"/>
I alt (a+b)=100 pct.	100

Tryk på "ok", for at fortsætte.

OK

Spørgsmål om samarbejdet

11. Har kommunen driftsoverenskomst, et samarbejdsforum eller andre former for fast samarbejde med de frivillige foreninger?	
Markér det relevante felt	
Ja eller nej:	☐ Ja ☐ Nej
11.a Hvis "ja" til spørgsmål 11, hvilke former for fast samarbejde er der tale om?	
Markér det eller de relevante felter	
a. Driftsoverenskomst mellem kommunen og frivillige foreninger	☐ Markér
b. Et samarbejdsforum med kommunen og frivillige foreninger	☐ Markér
c. Partnerskabsaftaler	☐ Markér
d. Et frivillighedsråd	☐ Markér
e. Frivilligcentre	☐ Markér
f. Dialogmøder	☐ Markér
g. Andre former for samarbejde	☐ Markér
Hvis markering i "g. Andre former for samarbejde", angiv hvilke:	<input type="text"/>

Tryk på "ok", for at fortsætte.

OK

12. Har kommunen samarbejdet med andre kommuner om det frivillige sociale arbejde, der støttes med § 18-midler?	
Markér det relevante felt	
Ja eller nej:	☐ Ja ☐ Nej
12.a Hvis "ja" til spørgsmål 12, hvad drejer samarbejdet sig om?	
Markér det eller de relevante felter	
a. Fælles pulje til projekter, der går over kommunegrænser	☐ Markér
b. Fælles mødeaktiviteter med frivillige	☐ Markér
c. Netværk mellem kontaktpersoner for frivillige i kommunen	☐ Markér
d. Andet	☐ Markér
Hvis markering i "d. Andet", angiv hvilket:	<input type="text"/>

Tryk på "ok", for at fortsætte.

OK

13. Hvilke af følgende initiativer har kommunen sat i værk vedrørende frivilligt socialt arbejde?	
Markér det eller de relevante felter	
a. Skriftlig frivilligpolitik	☐ Markér
b. Frivilligråd	☐ Markér
c. Frivilligcenter	☐ Markér
d. Social vejviser over lokale frivillige foreninger	☐ Markér
e. Internt netværk med fokus på frivilligt socialt arbejde blandt kommunens medarbejdere	☐ Markér
13.a Hvis kommunen har udpeget en særlig kontaktperson til det frivillige sociale arbejde, oplys navn og e-mail på kontaktperson:	
Kontaktperson:	<input type="text"/>
E-mail:	<input type="text"/>

Tryk på "ok", for at fortsætte.

OK

14. Hvis kommunen har en frivillighedspolitik, hvem har så haft indflydelse på udformningen af politikken for det frivillige sociale arbejde?	
Markér det eller de relevante felter	
a. Socialforvaltningen	☐ Markér
b. Andre forvaltninger	☐ Markér
c. Socialudvalget	☐ Markér
d. Et frivilligt forum / paraplyorganisation	☐ Markér
e. Andre	☐ Markér
Hvis markering i "e. Andre", oplys hvem:	<input type="text"/>
Oplys kort hvordan indflydelsen på udformningen af frivilligpolitikken er kommet til udtryk, jf. spørgsmål 7.a-e:	<input type="text"/>

Tryk på "ok", for at fortsætte.

OK

15. Hvis kommunen har et frivilligråd, hvordan er rådets sammensætning?	
Markér ud for relevante repræsentanter	
a. Frivillige foreninger	☐ Markér
b. Private aktører	☐ Markér
c. Kommunale råd/udvalg	☐ Markér
d. Kommunal repræsentant	☐ Markér
e. Andre	☐ Markér

Tryk på "ok", for at fortsætte.

OK

<p>16. Hvis der er et frivilligcenter i kommunen, er det så kommunens opfattelse, at frivilligcentret spiller en stor rolle for kommunens indsats for det frivillige sociale arbejde?</p>	
<p>Markér det relevante felt</p>	
<p> ☐ a. Stor betydning ☐ b. Nogen betydning ☐ c. Ingen betydning ☐ d. Ved ikke </p>	
<p>16.a Beskriv kort frivilligcentrets betydning for den kommunale indsats:</p>	
<p>Beskrivelse</p>	<input type="text"/>
<p style="text-align: center;">Tryk på "ok", for at fortsætte.</p>	

OK

<p>17. Har kommunen målsætninger om strategisk at udvikle og styrke samarbejdet med de frivillige foreninger på det sociale område?</p>	
<p>Ja eller nej:</p>	<p>☐ Ja ☐ Nej</p>
<p>17.a Hvis "ja" til spørgsmål 17, hvilke former for styrket samarbejde er der tale om?</p>	
<p>Markér det eller de relevante felter</p>	
<p>a. Udvikling af den organisatoriske forankring af det frivillige sociale arbejde i kommunen</p>	<p>☐ Markér</p>
<p>b. Inddrage de frivillige sociale foreninger, som en direkte del af arbejdet under en eller flere af kommunens forvaltninger</p>	<p>☐ Markér</p>
<p>c. Inddrage de frivillige foreninger i udvikling af kommunens overordnede politikker eller indsatser på et eller flere områder (f.eks. ældreområdet, handicapområdet).</p>	<p>☐ Markér</p>
<p>d. Direkte inddragelse af de frivillige foreningers kompetencer, som supplement til løsning af sociale opgaver</p>	<p>☐ Markér</p>
<p>e. Information om de frivillige foreninger blandt kommunens ansatte</p>	<p>☐ Markér</p>
<p>f. Udvikling af strategi for socialt iværksætteri</p>	<p>☐ Markér</p>
<p>g. Udvikling af samarbejde mellem frivillige foreninger, private aktører og kommunen</p>	<p>☐ Markér</p>
<p>h. Samarbejde med landsdækkende organisationer, der ikke er repræsenteret i kommunen</p>	<p>☐ Markér</p>
<p>i. Andet</p>	<p>☐ Markér</p>
<p>Hvis markering i "i. Andet", angiv hvad:</p>	<input type="text"/>
<p>Oplys kort hvordan samarbejdet evt. planlægges udviklet og styrket</p>	<input type="text"/>
<p style="text-align: center;">Tryk på "ok", for at fortsætte.</p>	

OK

<p>18. Indsamler kommunen systematisk information om, hvilke aktiviteter der faktisk gennemføres for de bevilligede § 18-midler?</p>	
<p>Markér det relevante felt</p>	
<p>Ja eller nej:</p>	<p>☐ Ja ☐ Nej</p>
<p>18.a Indsamler kommunen systematisk dokumentation for bl.a. at påse om § 18-midlerne anvendes i overensstemmelse med de ansøgninger, hvorefter midlerne er bevilliget?</p>	
<p>Ja eller nej:</p>	<p>☐ Ja ☐ Nej</p>
<p>Eventuelle bemærkninger til besvarelsen kan noteres her:</p>	
<p>Bemærkninger:</p>	<input type="text"/>
<p style="text-align: center;">Tak for din besvarelse.</p>	
<p style="text-align: center;">Tryk på "ok", for at afslutte.</p>	
<p style="text-align: center;">OK</p>	
<p style="text-align: center;">This request took 38.94 seconds of real time (v8.2 build 1391).</p>	

